

OSLOMET

Maren Brenne Fehn

Fysisk avstraffelse i Uganda
Gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel bruk av
“caning” i oppdragelsen

Masteroppgave i Familiebehandling
OsloMet – Storbyuniversitetet
Fakultet for Samfunnsvitenskap

Mai 2019

There was a wide consensus on the most acceptable
and most unacceptable parent discipline
behaviours.

(Ho og Gross, 2015, 83)

Sammendrag

I et samfunn der fysisk avstraffelse av barn er en vanlig oppdragelsespraksis går det, på et punkt, en grense over til å bli ansett som vold. Gråsonen mellom hva som er akseptabel og uakseptabel bruk av “caning”, som er en form for fysisk avstraffelse i Uganda, har blitt utforsket ved å gjøre 20 kvalitative intervjuer med foreldre, fagpersoner og andre voksne.

Gråsonen er kompleks og dynamisk. Den gjøres håndterbar og forståelig ved å dekonstruere historier om caning, og kategorisere hva som gjør at caningen blir ansett som akseptabel eller uakseptabel med kategoriene; hvordan, konsekvens, hvem, hvor, hvorfor, hva, og når.

Deretter anerkjennes kompleksiteten ved gråsonen gjennom en tykk beskrivelse av “mønsteret av mening” som omringer den, og ved å bruke teorien om opplevelse av sammenheng, tilknytningsteori og systemteori. Oppgavens hensikt er å bidra til større forståelse rundt et omstridt fenomen, og dermed større mulighet for bedre kommunikasjon om temaet i familiearbeid.

Abstract

In a society where corporal punishment of children is a common disciplinary practice, at a certain point it can be considered as violence. The grey zone between what is acceptable and unacceptable use of “caning”, which is a type of corporal punishment in Uganda, has been researched through 20 qualitative interviews with parents, professionals and other adults. The grey zone is complex and dynamic. It is made manageable and comprehensible by deconstructing stories about caning, and categorizing what makes caning considered acceptable or unacceptable with the categories; how, consequence, who, where, why, what and when. Furthermore, the complexity of the grey zone is acknowledged through a thick description of the “web of significance” surrounding it, and by using the sense of coherence theory, attachment theory and systems theory. The purpose of the thesis is to contribute to greater understanding of a controversial phenomenon, and thus greater opportunity for better communication on the topic in social work with families.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	4
Forord	7
Kapittel 1 - Innledning	8
Problemstilling og begrunnelse	8
Relevans og formål	9
Kontekst	10
Oppgavens oppsett	11
Oppgavens begrensninger	11
Kapittel 2 - Bakgrunn	11
Forforståelse	12
Begrepsavklaring	12
<i>Fysisk avstraffelse</i>	12
<i>Caning</i>	12
<i>Fysisk avstraffelse og caning</i>	13
Definisjon av fysisk avstraffelse	13
Vold	14
Status i Uganda i dag	16
Litteratur om å være foreldre i Øst-Afrikansk kultur	18
Mening er samskapt	19
Kapittel 3 - Teori	20
Tidligere forskning	20
Kultur og tykke beskrivelser	21
Avmystifisering	23
Opplevelse av sammenheng	23
Systemisk perspektiv	24
Tilknytningsteori	25
Kapittel 4 - Metode	25
Introduksjon og begrunnelse	25
Gjennomføring av forskningen	26
<i>Intervjuspørsmål</i>	26
<i>Semi-strukturert intervjuguide</i>	27
<i>Rekruttering og utvalg</i>	27
<i>Å bli intervjuet</i>	28
<i>Relasjon til informantene</i>	29
<i>Bruk av tolk</i>	29
<i>Anonymisering</i>	29
<i>Analyse</i>	30
Forskningsetiske refleksjoner	31
<i>NSD</i>	31
<i>Makt</i>	32
<i>Sensitivt tema</i>	33
<i>Ikke-normativ</i>	33
Pålitelighet og gyldighet	33
Kapittel 5 - Funn	34
Akseptabelt	34
Uakseptabelt	35
Gråsonen	36
<i>Hvordan</i>	37

<i>Konsekvens</i>	37
<i>Hvem</i>	38
<i>Hvor</i>	38
<i>Hvorfor</i>	39
<i>Hva</i>	39
<i>Når</i>	39
Oppsummering av kategoriene	40
“Vet ikke”	40
Alvorlighetsskala	41
Avslutning	42
Kapittel 6 - Historier	42
Et innblikk i et familieliv, fortalt av en mor	43
<i>Funn i casen om Emma</i>	44
En vanskelig barndom	45
<i>Funn i casen om John</i>	46
En ansvarlig mor	46
<i>Funn i casen om Sara</i>	47
Kapittel 7 - Diskusjon	47
Kontekst – et samfunn i endring	48
<i>Urbanisering</i>	48
<i>Individualisering</i>	49
<i>Å gripe inn</i>	50
<i>Normalt</i>	51
Barneperspektivet	52
<i>Barnets perspektiv</i>	52
<i>Opplevelse av sammenheng</i>	53
Foreldreperspektivet	54
<i>Effekt</i>	55
<i>Mødres ansvar</i>	55
<i>Caning og barnets beste</i>	56
<i>Den dårlige følelsen</i>	56
<i>Unntak</i>	57
<i>Perspektiv</i>	57
Familien	58
<i>Tilknytning og fysisk avstraffelse</i>	58
<i>Gråsonen i et systemisk perspektiv</i>	59
Oppsummering	60
Kapittel 8 - Implikasjoner for videre familiearbeid	61
I Uganda	61
I Norge	61
Videre forskning	62
Avslutning	62
Kilder	64
Bøker	64
Artikler	65
Internettkilder	66
Vedlegg	67

Forord

I en tid hvor verden fremstår mindre, og mer tilgjengelig enn noen gang, opplever jeg sjeldnere å bli forbauset over kulturelle forskjeller som viser seg i møtet mellom mennesker. Vi får generelt mer innsikt i og erfaring med at vi er like, men tenker annerledes om mange ting. Dette er det, ofte, stor aksept og rom for i dagens verden. Likevel møtes vi noen ganger og blir forbauset over hvordan den andre forstår verden eller et fenomen på. Dette er tilfellet når det gjelder det temaet jeg har valgt for masteroppgaven: fysisk avstraffelse av barn i oppdragelsen. Som barnevernspedagog er det et mysterium for meg at foreldre velger denne disiplineringspraksisen i oppdragelsen av sine barn. For å finne ut mer om dette reiste jeg til Uganda for å intervju foreldre om fysisk avstraffelse. Gjennom utvekslingsperioden ble det klart for meg at mitt synspunkt på dette temaet var et like stort mysterium for mange jeg ble kjent med og snakket med, som det deres synspunkt var for meg. Det var likevel en gjensidig respekt og toleranse for hverandres synspunkter, noe som muliggjorde mange gode samtaler og intervjuer, både planlagte og spontane. Gjennom å arbeide med dette prosjektet ble holdningene rundt temaet fysisk avstraffelse, et mindre mysterium enn det var i utgangspunktet.

Jeg har lyst til å takke Knowledge for Change som gjorde utvekslingen til Uganda mulig gjennom å bistå med bosted, kontakter, venner, spennende erfaringer, og veileder og inspirasjonskilde Louise Ackers. Jeg vil takke "Nadia" som hjalp meg å rekruttere informanter, og ansatte i den offentlige helseinstansen som lot seg intervju. En stor takk til alle informantene for tid og kunnskap. Jeg vil takke alle "samboere" fra den tiden jeg bodde i Uganda. Takk for motivasjon på de rareste måter, Ingunn og Ingeborg. Jeg setter pris på dere. Takk, Sveinung, for at du ventet på meg da jeg var i Uganda. Jeg vil også takke min kjære kollokviegruppe i familiebehandling-klassen. Dere er uerstattelige. Tusen takk for god støtte og engasjement, min veileder Kjetil Watne fra OsloMet. Tusen takk også til min "bi-veileder" på alle livets områder, og supertante, Anne Synnøve.

Kapittel 1 - Innledning

Jeg har valgt å fordype meg i temaet fysisk avstraffelse i oppdragelsesøyemed i Uganda. Jeg dro på utveksling til Uganda i tre måneder gjennom et samarbeid mellom OsloMet og Knowledge for Change (K4C). K4C er en organisasjon som tilhører Universitetet i Salford. De legger til rette for utveksling og har fokus på forskning og utvikling. De har helse- og sosialfaglige prosjekter i Uganda. Grunnen til at jeg valgte Uganda var fordi jeg på tidligere utvekslinger har vært i noen av nabolandene og har kjennskap til kulturen i Øst-Afrika fra før. Jeg hadde inntrykk av at fysisk avstraffelse var vanlig i flere land i dette området. Dessuten kunne et samarbeidet med K4C, som hadde prosjekter i Uganda, gjøre utvekslingen mulig. Jeg gjorde en kvalitativ studie og intervjuet 20 personer; foreldre, lærere, sosialarbeidere og andre, om temaet oppdragelse og fysisk avstraffelse.

Problemstilling og begrunnelse

Det er mange ulike vinklinger som hadde vært spennende for å utforske temaet fysisk avstraffelse. Jeg har valgt å fordype meg i gråsonen mellom hva som ansees som akseptabel og uakseptabel bruk av “caning”, en form for fysisk avstraffelse, i Uganda. Jeg har intervjuet voksne om deres syn på, opplevelser og erfaringer med barneoppdragelse, erfaringer fra deres egen barndom og deres erfaringer med andre som oppdrar barna sine. Det kom tydelig fram at selv om fysisk avstraffelse er vanlig, går det en grense over til å bli “for mye”. Folk reagerer når denne grensen overtrampes. Nøyaktig hvor går denne grensen? Yttergrensene på hva som er mest akseptabelt og mest uakseptabelt er det stor enighet om. Det er gråsonen mellom de to ytterpunktene som det er vanskelig å få en forståelse av.

Problemstillingen jeg har valgt er:

Hvordan kan man forstå gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel “caning” i oppdragelsen i Uganda?

Jeg vil i stor grad fokusere på dette ut ifra informantene i Uganda sitt perspektiv. Jeg vil se på grensen mellom hva som er akseptabelt og uakseptabelt fordi refleksjonene rundt dette skillet var interessante. Grensen kunne til tider virke utydelig og vag, og ingen informanter kunne si meg nøyaktig hvor grensen gikk. Samtidig var det tydelig når andre hadde gått over grensen til det som var uakseptabelt. Jeg hadde derfor lyst til å se om det finnes en grense mellom hva

som oppfattes som akseptabel og uakseptabel bruk av “caning” i Uganda, og få en forståelse av hvordan denne grensen ble satt.

I tillegg til å utforske grensen, vil jeg utvide perspektivet og se på “gråsonen” mellom det som kan bli sett på som en skala mellom hvit og svart. Mellom det som alle var enige om at var akseptabelt og det alle var enige om at var uakseptable oppdragelsespraksiser. Grensen er ikke tydelig, men gråsonen har blitt tydeligere og mer forståelig for meg gjennom forskningsprosjektet. Jeg har valgt å begrense oppgaven min til å omhandle temaet “caning”, som er én av mange former for fysisk avstraffelse. Caning illustrerer hvor utydelig grensen kan være, og hvor innholdsrik gråsonen kan være. Gråsonen er et område som gjør seg gjeldende i kulturforskjellene mellom en kultur der fysisk avstraffelse i oppdragelsesøyemed er forbudt, og en kultur hvor det er vanlig og akseptabelt.

Relevans og formål

Temaet fysisk avstraffelse er relevant i familiearbeid over hele verden. I følge Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children (ECP) har fysisk avstraffelse blitt ulovlig i hjemmet i 54 av 199 land (ECP, 2019a, s. 1). Altså er det lovlig i 145 land, og et vanlig fenomen, globalt sett. Det er også et tema som i senere tid er diskutert mye i ulike fagfelt og i det offentlige rom. Ut ifra de kildene som jeg har tilgjengelig, først og fremst fra Europa, USA og Australia, fremstår det som at fokuset de siste årene i hovedsak har vært på de negative konsekvensene for barn som er utsatt for fysisk avstraffelse i oppdragelsen. Det finnes lite tilgjengelig forskning og litteratur om fysisk avstraffelse fra Ugandisk og Øst-Afrikansk setting. Det finnes også få kvalitative studier som utforsker foreldres og andre voksnes holdninger til fysisk avstraffelse, og setter holdningene i sin kontekst.

Fysisk avstraffelse er et tema som familiebehandlere eller andre som jobber med familier, møter og må forholde seg til, om man jobber i Norge, Uganda eller i andre land. Jeg tror at en økt forståelse av fenomenet vil være lærerikt for å kunne sette seg inn i forståelsen til foreldrene, møte deres oppdragelsesmål og kunne samarbeide om barnets beste i den konteksten familien befinner seg i. Derfor vil jeg i denne oppgaven se hvordan og hvorfor foreldre bruker de oppdragelsespraksiser de gjør. Jeg har valgt å se på dette i lys av teori om tykke beskrivelser, teorien om opplevelse av sammenheng, tilknytnings- og systemteori for å belyse dette. Dette mener jeg gir et helhetlig perspektiv på temaet som inkluderer individets, samfunnets og relasjonens påvirkning på og av fysisk avstraffelse. Min hensikt er verken å

dømme eller rettferdiggjøre bruk av fysisk avstraffelse, kun forstå konteksten og refleksjonene som er gjort rundt det. Jeg vil ha som mål å «... gi en konkret, detaljert og emosjonelt nyansert beskrivelse av en kompleks situasjon, uten å overse noe som har praktisk relevans.» (Naussbaum, 1990, 84 sitert i Kvale og Brinkman, 2017, s. 102).

Kontekst

Utvekslingen og innhenting av data fant sted i Fort Portal i Uganda. Uganda er et multi-etnisk land med mange folkegrupper, kulturer og språk (Central Intelligence Agency, 2019). Det er også rimelig å anta at de ulike folkegruppene har ulike oppdragspraksiser. I min oppgave har jeg tatt utgangspunkt i intervjuene med folk som bor i Fort Portal og landsbyer rundt byen. Fort Portal er en by som ligger i Kabarole distriktet i den vestre regionen i Uganda. Kabarole distriktet er en del av Tooro kongeriket, og Fort Portal er hovedstaden i distriktet (Wikipedia, 2019a). Folkegruppen heter da Batooro, og hovedspråket deres er Rutooro. Som i resten av Uganda er det offisielle språket engelsk, som stammer fra kolonitiden (Wikipedia, 2019b). Det anslås at det bor cirka 60 000 innbyggere i Fort Portal. Fort Portal er omringet av fjellkjeden Rwenzori, som ligger på landegrensen mellom Uganda og Kongo.

I tre måneder bodde jeg i Fort Portal, i et studenthus organisert gjennom K4C. Byen ga inntrykk av å være et fredelig sted, og det var mulig å gå fra den ene siden av byen til den andre. Byen hadde alt vi trengte av butikker, hoteller og restauranter, uten at den var preget av “storby-stress”. De lokale innbyggerne var lett å komme i kontakt med, både i privatlivet og i sammenheng med prosjektet. Gjennom intervjuene fikk jeg informantenes egne bilder av deres liv i Fort Portal og i landsbyene utenfor selve byen. Gjennomgående er livene deres preget av hardt arbeid. Det å komme seg opp og fram er viktig for de voksne jeg snakket med, og det er viktig for foreldrene at deres barn gjør det. I de fleste tilfeller er utdanning nøkkelen til dette. For andre er det jobb i byen og det å ha en familie som er viktig suksess-faktorer.

I denne konteksten ville jeg undersøke temaet fysisk avstraffelse i oppdragelsen, altså i en familiesetting. Uganda fikk i 2016 en lov om forbud mot fysisk avstraffelse i skolen men denne gjelder ikke i hjemmet (ECP, 2019b, s. 2). Dette gjorde meg nysgjerrig på hvorfor hjemmets kontekst ble ansett som en arena der barn ikke tok skade av avstraffelsen, når skolen ble det. Det er et eksempel på at det finnes en gråson mellom hva som ansees som akseptabel og uakseptabel fysisk avstraffelse, og det er denne gråsonen jeg ønsker å skildre

gjennom oppgaven. Da jeg ikke har grunnlag for å konkludere på noe sammenligning mellom hjem og skole, tar jeg kun med meg spørsmålet: Hvor viktig er konteksten for å skildre gråsonen mellom de to ytterpunktene?

Oppgavens oppsett

For å forstå og skildre gråsonen har jeg oppsøkt bakgrunnsinformasjon om konteksten og rammen rundt dette fenomenet i Uganda. Dette gjør jeg rede for i kapittel 2. Deretter kommer teorikapittelet der jeg introduserer de teoriene som jeg så vidt har nevnt; tykke beskrivelser, opplevelse av sammenheng, tilknytningsteori og systemisk teori. Teoriene lar jeg ligge mens jeg gjør rede for metoden, gjennomføring av forskningen og forskningsetiske refleksjoner i kapittel 4. I kapittel 5 presenterer jeg funnene ved å kategorisere gråsonen i sju kategorier. Funnene illustrerer jeg med tre caser om Emma, John og Sara i kapittel 6. Videre diskuterer jeg dette i lys av teoriene, og deler diskusjonskapittelet inn i tre perspektiver i kapittel 7. Avslutningsvis gir jeg implikasjoner for videre familiearbeid og videre forskning i kapittel 8.

Oppgavens begrensninger

Jeg har måtte begrense og innsnevre oppgavens fokus ut ifra oppgavens omfang og prosjekts tidsramme. Jeg vil i slutten av oppgaven gi noen videre forslag på temaer som oppgaven ikke hadde plass til. Blant annet kunne det vært nyttig å forske på andre oppdragelsespraksiser ut over “caning”, som er det jeg tar for meg i denne oppgaven. Oppgaven måtte bli begrenset, og den ble også selv begrenset av ulike faktorer. Utenforstående begrensninger som påvirker oppgaven var, blant annet, at det var kun tre måneder jeg oppholdt meg i Uganda. Hadde jeg bodd der i en mye lengre periode hadde dette kunne styrket oppgaven. Jeg har et variert utvalg, men å sammenligne holdninger i ulike byer og blant ulike folkegrupper hadde også vært en vinkling som hadde kunnet styrke oppgaven.

Kapittel 2 - Bakgrunn

I dette kapittelet vil jeg gi nødvendig bakgrunnsinformasjon for å forstå oppgavens kontekst og min forforståelse som forsker. Som grunnlag for resten av kapittelet og oppgaven gir jeg en begrepsavklaring av de viktigste begrepene, og gir en definisjon av fysisk avstraffelse. Deretter diskuterer jeg begrepet “vold”. Videre gir jeg et innblikk i status rundt fysisk avstraffelse i Uganda i dag, statistisk og ut ifra loven. Jeg har også sett på foreldrelitteratur av Øst-Afrikanske forfattere og trukket ut hva som skrives om fysisk avstraffelse. Avslutningsvis

presenterer jeg en grunnleggende holdning som preger alle deler av oppgaven: at mening er samskapt.

Forforståelse

Til forskjell fra en fenomenologisk grunnholdning der forskeren skal legge fra seg alle forforståelser, er det i en interpretivistisk og hermeneutisk forståelse, meningen at forskeren skal bruke forforståelsen ved å bli klar over den og at den er en del av kunnskapskonstruksjonen (Kvale & Brinkman, 2017, s. 268). Det er også viktig fordi det gjør det tydelig at forforståelsen som jeg kom til Uganda med, nå er utviklet til en ny forståelse.

Ut ifra erfaring og hva jeg har lest om Uganda, kom jeg med en forforståelse av at det var vanlig med fysisk avstraffelse, men jeg visste ikke hvor vanlig det var. Jeg viste heller ikke om det var mulig å få samtaler om temaet eller om det var tabu. Jeg visst ikke hvilke ord og begreper man bruker om fysisk avstraffelse, eller hvor gjennomtenkt bruken av det var. Brukes det bevisst eller spontant? Disse spørsmålene og flere koker ned til et delmål med oppgaven; å lage en slags definisjon av begrepet fysisk avstraffelse i en Ugandisk kontekst. Hva er fysisk avstraffelse for foreldre og andre som bruker det aktivt i oppdragelsen av barn?

Begrepsavklaring

Noe av det som er utfordrende i diskusjonen av problemstillingen, er hvilken definisjon av begrepene man bruker.

Fysisk avstraffelse

Definisjonen av fysisk avstraffelse er ofte bredere enn det den blir brukt som i denne oppgaven. Jeg bruker begrepet fysisk avstraffelse i oppgaven som: bruk av fysisk makt, ofte slag, som en negativ konsekvens i oppdragsøymed, med den hensikt å endre atferden til et barn. I definisjonen av fysisk avstraffelse under, vises det at dette er en smal definisjon av hva begrepet kan innebære. I oppgaven vil det brukes parallelt med begrepet under: caning.

Caning

Jeg vil gå dypere inn i hvordan mine informanter forklarer dette fenomenet senere i oppgaven, men introduserer begrepet her. Caning går ut på å slå et barn på baken med en pinne, og er et

verb på det engelske ordet “cane”. Andre ord som ofte blir brukt på det samme er “stick/ to give sticks” og “beat”.

Fysisk avstraffelse og caning

Fysisk avstraffelse er et ord som er vanlig å bruke i den faglige konteksten jeg befinner meg i, og er grunnen til at jeg bruker det i oppgaven som skrives på norsk og i norsk kontekst. Begrepet fører med seg noen assosiasjoner som i stor grad ikke trenger å samsvare med det mine informanter selv mener. Et viktig funn i mitt materiale var at informantene ofte brukte den engelske oversettelsen av fysisk avstraffelse, “corporal punishment” når de forklarte den fysiske avstraffelsen som var uakseptabel. De brukte andre ord når de beskrev “caning” som ansees som akseptabelt, og som mange selv benyttet seg av. Også i foreldrelitteratur fra Uganda og Øst-Afrika er det sjeldent at caning blir kalt for corporal punishment. Wanda (2013) er et unntak i dette. De fleste bøkene tilgjengelig kaller caningen for beating, smacking, spanking mm.

Når ordene vi bruker på uakseptabel og akseptabel bruk av caning (beating, caning, give sticks) er de samme, blir det til tider vanskelig å sette et skille mellom de to. Dermed blir det tydelig at det er en gråsoner tilstede når begrepet “caning” kan plasseres både i den ene enden av skalaen og den andre.

Definisjon av fysisk avstraffelse

Uganda har skrevet under på barnekonvensjonen (ECP, 2019c) som har en bredere eller annerledes definisjon av fysisk avstraffelse, hvor caning inkluderes:

Any punishment in which physical force is used and intended to cause some degree of pain or discomfort, however light. Most involves hitting (smacking, slapping, spanking) children with the hand or with an implement—whip, stick, belt, shoe, wooden spoon, etc. But it can also involve, for example, kicking, shaking or throwing children, scratching, pinching, burning, scalding, or forced ingestion (for example, washing children’s mouths out with soap or forcing them to swallow hot spices). In addition, there are other non-physical forms of punishment which are also cruel and

degrading and thus incompatible with the Convention. These include, for example, punishment which belittles, humiliates, denigrates, scapegoats, threatens, scares or ridicules the child (United Nations, 2007).

Denne definisjonen sier noe om bredden i begrepet fysisk avstraffelse, men den sier lite om hensikten, effekten eller konsekvensen av det, med unntak av fysisk smerte. Caning er en av mange varianter av fysisk avstraffelse som er vanlig i oppdragelsen i Uganda. Å gi barn arbeidsoppgaver er også en vanlig straff i oppdragelsen. Andre ting fortelles fram som verre og mer alvorlige enn caning. Blant annet ble omsorgssvikt (engelsk: neglect, abandonment) nevnt i et intervju med en sosialarbeider, som noe av det de jobber mye med. Det å bli nektet å spise eller gå på do, bli kastet ut av huset eller andre ting, er andre eksempler på ting som blir omtalt som verre straffemetoder enn caning av flere av informantene mine. I utgangspunktet fokuserer jeg ikke på alvorlighetsgrad eller konsekvens av fysisk avstraffelse, bortsett fra i den grad det er relevant for å skildre gråsonen. Mitt fokus er informantenes forståelse av hvordan og hvorfor det blir brukt.

Vold

Det er i hovedsak to grunner til å inkludere noe teori om vold i denne oppgaven. I utgangspunktet er ikke “vold” et ord som er mye brukt i intervjuene, eller som er diskutert som et tema, men for å utelukke vold må også definisjonen av vold være inkludert. Her er det også relevant at jeg som forsker er norsk barnevernspedagog og har en nulltoleranse-definisjon på vold i oppdragelsen, der all form for fysisk avstraffelse blir ansett som vold.

I følge Isdal (2000, s. 7) er vold: “... enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil.”

Oppgaven har ikke en normativ hensikt, men hensikten er å skildre hvordan man på ulike måter kan definere og snakke om et tema, og hvilke ord man bruker. I oppgaven blir det gitt eksempler på uakseptabel bruk av fysisk avstraffelse i oppdragelsen. I de groveste tilfellene blir dette definert som vold av informantene selv. Dett er også en grunn til å inkludere noe teori om vold i oppgaven. John er en av de som jeg ble kjent med og fikk intervju. Hans

historie blir brukt som case senere i oppgaven. Han mener at vold er vanlig i samfunnet. Han mener også at det er en selvfølge når det “bikker over” fra å gå fra oppdragelse, til å bli vold.

Interviewer: have you ever seen it? Or witnessed it?

John: violence? So many times, mm I have ever ... there are so many violences in the community.

Interviewer: and then, where is the boundary? When is it too much? When does it become violence?

John: yeah now eh, are you not seeing that what obviously? Now, the kid annoys you and you put hot water on him- is that punishment? That's violence.

Dette kan illustrere sitatet brukt i starten av oppgaven av Ho og Gross (2015, 83) om at det er bred enighet om de mest akseptable og de mest uakseptable disiplineringspraksisene. Når den fysiske avstraffelsen blir definert som vold, er det bred enighet om at det er uakseptabelt.

Caning blir i noen tilfeller i intervjuene, sett på som vold, og i andre tilfeller sett på som vanlig oppdragelse. Caning som vold blir sett på som uakseptabelt, og caning som oppdragelse blir sett på som akseptabelt. Hvordan vi kan forstå gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel caning, kan derfor sammenlignes med spørsmålet; hvordan kan vi forstå gråsonen mellom oppdragelse og vold i Uganda? Hva finnes mellom de to oppfatningene? Og hvordan skiller man de to?

En faktor som er relevant for dette er om det er mulig å skille mellom ulike alvorlighetsgrader av vold. Det har i tidligere studier vært skilt lite mellom grader og former for fysisk avstraffelse (Baumrind et al., 2002, sitert i Kvello 2015, s. 275). I intervjuene mine blir det brukt graderingsord på caning når jeg utforsket hvor grensen mellom oppdragelse og vold gikk. Flere sa at alvorlig caning ikke er lov, men at å slå “littegrann” og forsiktig var akseptabelt. Dette var fra foreldrenes perspektiv. Den subjektive opplevelsen av å bli utsatt for caning er et annet perspektiv. Hva gjør at caningen oppleves som alvorlig? Jeg vil bruke Antonovsky's teori om opplevelse av sammenheng for å undersøke den subjektive opplevelsen senere i oppgaven.

Status i Uganda i dag

Det er de siste årene gjort forskning på fysisk avstraffelse i Uganda. I 2013 ble det gjort en kvantitativ undersøkelse ved Makerere Universitet i Kampala, som hadde et utvalg på nesten 400 barn mellom 5 og 17 år. Den viste at 35,2% hadde blitt slått eller “spanked” med en gjenstand i løpet av det siste året av en lærer, og at 32,9% av barna hadde opplevd det samme fra foreldre og ste-foreldre. Cirka en fjerdedel av barna oppgir å ha blitt slått med hånden det siste året av en forelder eller ste-forelder, mellom 20-30 % oppgir å ha blitt kløpet eller lugget. 45% av barna uttrykte uenighet eller protest mot denne atferden, og mente det forårsaket negative konsekvenser som fysisk smerte, stress og at det var negativt for tilknytning mellom barn og foreldre (ECP, 2019b, s. 6). En annen undersøkelse gjort i 2012 av WarChild fra Storbritannia, med et utvalg på 3200 barn, undersøkte barns trygghetsfølelse og fant at 90% av barn føler seg utrygge i hjemmet på grunn av fysisk avstraffelse, og 79% følte seg utrygge i skolen på grunn av det samme (ibid). Det at det er stor forskjell på antall barn som oppgir å bli utsatt for fysisk avstraffelse, og antall barn som er redd for det, trenger ikke å bety at tallene ikke stemmer overens. Men, dette kan også sees på som et tegn på underrapportering av fysisk avstraffelse i hjemmene eller at man har ulike definisjoner av det.

Andre undersøkelser viser betydelig høyere forekomst av fysisk avstraffelse, og i følge Gershoff (2017) opplever 90% av barn i Uganda caning i skolen. Det at undersøkelsene viser stor variasjon i resultater ønsker jeg ikke å bruke tid på å fundere over. Fysisk avstraffelse blir ansett for å være akseptert. “(...) Corporal punishment is still traditionally accepted and widely practiced in the family and in other settings.” (ECP, 2019b, s. 4). Da er det sannsynlig at det er et fenomen som mange har et forhold til. Dette stemmer også overens med det mine informanter rapporterte.

Det at fysisk avstraffelse er et aktuelt tema innenfor forskning, kan ha bidratt til at det i 2016 ble vedtatt å forby fysisk avstraffelse i skole-sammenheng i Uganda:

The legislation would outlaw corporal punishment in schools. It states that a “person of authority in institutions of learning shall not subject a child to any form of corporal punishment.” (*Id.* § 24.) This includes “any punishment in which physical force is intentionally used to cause pain or injury to a child, and includes punishment which is

intended to belittle, humiliate or ridicule a child.” (*Id.* § 2.) Violation of this ban is an offense, punishable on conviction by a fine and/or a prison term not exceeding three years. (*Id.* § 24.) A previous version of this provision that had sought to impose an absolute prohibition on the practice was reportedly withdrawn and replaced by one limited in application to educational institutions. (Goitom, 2016).

Som skrevet her var det foreslått en lov for å forby fysisk avstraffelse i alle sammenhenger, også hjemmet, men for at loven skulle bli vedtatt måtte den endres og begrenses til kun å gjelde skolen. Det er altså ingen lov i dag i Uganda som forbyr eller begrenser bruk av fysisk avstraffelse i oppdragelsesøyemed i hjemmet. Foreldre har refselsesrett i følge Ugandisk lov (ECP, 2019b, s. 2).

Dette viser seg også i sosialt arbeid med vold i familier. Sjeldent blir fysisk avstraffelse, som caning, rapportert inn i følge sosialarbeidere som jeg intervjuet.

Helena: it's also there - physical violence at home.. but very few people come out to report.. so.. the statistics are a bit low. Because most people take it to be normal. “I have to beat” ...it's in the African tradition.. so...it's hard.. even most of the children or people don't report it. Unless a child is injured, that's when people come out “a-a this parent needs to be reported”. Without severe even.. it has to be severe.. that's when they come out to report.

Jeg vil i oppgaven nærme meg en forståelse av hvor grensen går mellom hva som er akseptabel og hva som er uakseptabel fysisk avstraffelse av barn i oppdragelsen. Loven i Uganda lager ingen tydelig grense. Fysisk avstraffelse i oppdragelsesøyemed blir sett på som en rettighet for foreldre i Uganda i dag. Det er foreldre selv som bestemmer hvordan de vil oppdra sine barn. Hvor går da grensen, og hvordan blir denne grensen satt mellom hva som er akseptabelt og uakseptabelt, når det er ingen lov som setter den?

Litteratur om å være foreldre i Øst-Afrikansk kultur

I løpet av utvekslingstiden i Uganda forsøkte jeg å få oversikt over hva det stod om temaet “caning” i litteratur skrevet av Ugandiske forfattere. Bøkene om foreldreveiledning som var tilgjengelige var delvis skrevet av Ugandiske forfattere, og av Kenyanske forfattere. Mye av litteraturen om familie var tett koblet opp til religion, og i all hovedsak kristendommen, som er den mest utbredte religionen i Uganda.

De ulike bøkene fremstiller fysisk avstraffelse, eller spanking (i Kenyansk litteratur), på ulike måter. Noen av bøkene løfter dette opp som en til tider nødvendig disiplineringsmetode, og andre argumenterer mot bruken av denne metoden. I flere av bøkene blir det henvist til Bibelverset: “Den som sparer på riset, hater sin sønn, den som elsker, formaner ham sent og tidlig.” (Salomos Ordspråk 13:24)

Mwiti (2016, s. 82) skriver at man som forelder ikke kan hevde at man elsker barnet dersom man ikke kontrollerer det. Det er til tider nødvendig å bruke ris for å føre barnet på riktig spor (ibid, s. 18). Hun skriver samtidig at man ikke kan grensesette med en pinne og et “strengt fjes”, men at det bør gjøres med en “... soft, firm voice of respect...”(ibid, s. 82). Wanda (2007) mener også at fysisk avstraffelse kan være til hjelp. “A timely smack or shout can be helpful at times ...” (ibid, s. 41). Hun argumenterer at:

Necessary punishment is part and parcel of discipline. It develops character and prepares the child for successful living. A parent may deny the value of a smack, or vehemently defend it; but when the moment comes for action, we should react appropriately, quickly and immediately. Problems are not solved by sweeping them under the carpet. (Wanda 2007, s. 26-27).

Makau (2013, s. 48-49) mener at bibelverset som ofte blir henvist til og brukt som referanse i barneoppdragelse er tatt ut av kontekst og kan bli mistolket og føre til feiltrinn. Hun tolker bibelverset i en videre forstand og mener at disiplin ikke nødvendigvis trenger å innebære slag, og at caning bør unngås.

Beating a child with a cane is telling that child that nobody understands him or her, and he or she is to be silent. Such a child will not make any effort to be good because love has not been shown. (Makau, 2013, s. 48-49)

Dette viser at også i foreldrelitteraturen er meningene om fysisk avstraffelse varierte. Det blir ikke satt en tydelig grense, eller gitt råd om at man alltid eller aldri bør bruke denne disiplineringspraksisen, men at det til tider er nødvendig. Denne holdningen samsvarer med mine funn. Jeg vil utforske hvorfor det oppfattes som nødvendig, og når det går over grensen til å bli uakseptabelt.

Mening er samskapt

Et sosialvitenskapelig perspektiv som omslutter hele oppgaven er sosialkonstruksjonismen. Perspektivet handler om hvordan man forstår verden. Forståelsen som innebærer at virkeligheten, mening og forståelse er samskapt i språket, preger alle oppgavens kapitler og nivåer. Det gjør at selve oppgavens kunnskapskonstruksjon må tolkes som en samskapt virkelighet, og ikke som en objektiv sannhet hvilket i sosialkonstruksjonismen sees på som en umulighet (Johnsen & Torsteinsson, 2012, 34). Dette gjelder også kunnskapen som blir produsert, eller konstruert, av kvalitative intervjuer. Rapley (2001, s. 304 sitert i Kvale & Brinkman, 2017, s. 66) formulerer det slik: intervjudata er “en virkelighet konstruert av intervjueren og intervjupersonen”. Konstruktivismen preger også metoden og hvordan denne blir gjennomført i praksis, eksempelvis at man ikke ser på forskeren som en uavhengig observatør som kan se sannheten fra utsiden, men som en del av det samspillet som samskaper virkeligheten (ibid, s. 32).

Familieterapeutiske retninger har i senere tid blitt inspirert og påvirket av sosialkonstruksjonismen, og har overført dette verdensbildet inn i familieterapi-rommet. Særlig språkssystemisk retning er sterkt påvirket av sosialkonstruksjonismen. “Virkeligheten er en konstruksjon som etableres og opprettholdes i en språklig basert dialog mellom mennesker. Og språk betyr i denne sammenhengen ikke utelukkende lyder eller streker på et papir, men den funksjonen språket har i menneskelige meningsdannelsesprosesser.” (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 151).

Sosialkonstruksjonismen påpeker også på sammenhengen mellom forståelse og sosial handling (Johnsen og Torsteinsson, 2012, s. 34). Måten vi forstår noe på, påvirker hvordan vi

handler. Derfor kan jeg forstå det slik at måten foreldre og andre voksne forstår caning og fysisk avstraffelse på, påvirker hvordan de handler i praksis. Det gjør det derfor relevant å utforske denne forståelsen, og meningen mine informanter legger i denne handlingen. Forståelsesrammen og konteksten for oppgaven er viktig for å ha grunnlag videre til å utforske problemstillingen. Begrepene vi bruker om et fenomen er med på å konstruere virkeligheten. Jeg vil dykke ned i informantenes definisjoner videre i oppgaven, men først vil jeg presentere teorien.

Kapittel 3 - Teori

Jeg vil i dette kapitlet legge et teoretisk rammeverk for å undersøke problemstillingen: *Hvordan kan man forstå gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel "caning" i oppdragelsen i Uganda?* Jeg ønsker å møte spørsmålet med et helhetlig perspektiv og fra flere nivåer og vinklinger. Jeg presenterer først noe av den nyeste forskning på feltet. Deretter presenterer jeg teori om tykke beskrivelser, generalisering og avmystifisering fra sosiologisk teori, som jeg bruker for å utforske temaet fra et kontekstuellt perspektiv. Videre forflyttes perspektivet til et individuelt perspektiv hvor jeg benytter Antonovsky's teori om opplevelse av sammenheng. Deretter presenterer jeg systemisk teori, som er grunnlaget for familierapi. Dette er et perspektiv som representerer en holdning som vises gjennom et helhetlig perspektiv i oppgaven, og fokuset på det som skjer mellom mennesker. En teori som kan belyse hva som skjer mellom familiemedlemmer er Bowlby's tilknytningsteori. Teoriene som blir introdusert i dette kapitlet blir mest aktivt hentet opp og brukt i diskusjonen i kapittel 7.

Tidligere forskning

Mesteparten av den nyeste forskningen handler om hvilke konsekvenser fysisk avstraffelse har for barn. Mange (Bl.a. Lansford et al., 2005; Arshad, FitzGerald & Salahuddin, 2009; Taylor, Hamvas & Paris, 2011) har sett på hvilken effekt dette har over tid, og konkluderer med at fysisk avstraffelse har negativ effekt. En metaanalyse av forskning på fysisk avstraffelse har konkludert med at fysisk avstraffelse har få, om noen, positive effekter og er forbundet med forhøyet risiko for et bredt spekter av negative konsekvenser (Gershoff, 2002 sitert i Taylor et al., 2011, 60). På kort og langt sikt kan det gi konsekvenser for psyken, atferden og tilknytningen mellom barn og foreldre (FitzGerald & Salahuddin, 2009 s. 54).

Det har også blitt gjort en kvantitativ undersøkelse med mål om å utelukke kulturell normativitet som en “moderator”, og deretter se om fysisk avstraffelse har en sammenheng med senere skader (Lansford et al., 2005). Denne forskningen konkluderer med at kulturell normativitet kan brukes som en moderator for å minske negativ effekt, men ikke utelukke. Det vil si at i kulturer der fysisk avstraffelse er normalt, akseptabelt og forventet, er de negative konsekvensene mindre for barn enn i kulturer der fysisk avstraffelse er unormalt og kanskje forbudt (ibid). Samtidig er det tydelig at der hvor fysisk avstraffelse er akseptabelt, er det også større hyppighet av bruken av det (Lansford et al., 2005, s. 1236). Det er i alle fall forbundet en risiko for skade med å bli utsatt for fysisk avstraffelse.

Whipple og Richey (1997) har brukt kvantitativ metode for å undersøke dette temaet i USA, men har identifisert kunnskapshull når det gjelder å definere hvor grensen går. Mesteparten av forskningen på feltet er fra USA. Det mangler da forskning fra andre land og kulturer (Whaley, 2000 sitert i Kvello, 2015, s. 275). Her kan min oppgave og kvalitativ data gå dypere inn i denne grensen, og utforske denne fra foreldrenes perspektiv i Uganda. Det er ikke mye tilgjengelig kvalitativ forskning på dette feltet, men det har blitt gjort en kvalitativ undersøkelse av fattige mødre i Kampala (Boydell, Nalukenge, Siu, Seeley & Wight, 2017). Deres forskning handler i stor grad om koblingen mellom bruk av fysisk avstraffelse og sosioøkonomiske status. Min oppgave ønsker en mer helhetlig forståelse av fenomenet, ved å i tillegg til å fokusere på konteksten, også inkludere psykologiske og systemiske perspektiver, og større variasjon i utvalget.

Kultur og tykke beskrivelser

Caning kan sees på som et kulturelt fenomen som er et mysterium for meg fra en annen kultur. Dersom jeg hadde stoppet opp der, og akseptert at dette var et kulturelt fenomen som jeg ikke forstår, hadde jeg ikke kunne nærmet meg en forståelse av gråsonen. Kulturbegrepet har noen fallgruver. Det å klandre kultur og tradisjoner er å mindregjøre mennesker og lukker folks sinn for kommunikasjon. En kultur og folk i den kulturen blir fremstilt som statiske og uforanderlige, og reflekterte mennesker kan bli skjult bak kulturbegrepet.

Psykolog Sunil Loona (sitert i Manum, 2015, s. 144-145) skriver at kulturbegrepet, slik vi bruker det i dag, brukes slik at det fører til avstand mellom “oss” og “dem”. Kultur-begrepet er stort, vagt, omfattende og vanskelig, og fører til et fokus på forskjellene mellom mennesker

som har vokst opp i forskjellige kulturer. Dette har gjort meg skeptisk til å bruke begrepet, fordi det jeg ønsker å oppnå i masterprosjektet er det motsatte; at vi skal komme “nærmere hverandre” for å kunne forstå og kommunisere med hverandre.

En annen felle i bruken av kulturbegrepet er at man generaliserer. Når det kommer til studier av eller i en annen kulturell kontekst, kan generalisering være et sensitivt tema.

Generalisering kan føre til at vi tror vi vet noe om noen, og dermed slutter å være nysgjerrig (Manum, 2015, s. 145), og at variasjonen innenfor en kultur skjules (Risjord, 2014, s. 47). Når man slutter å være nysgjerrig og tror man vet nok, slutter kommunikasjonen. Dersom det man tror man vet er noe negativt eller noe man ikke forstår, skaper dette avstand.

Antropolog Clifford Geertz (1994) har skrevet om forståelse og kultur. Han skriver i sin artikkel om tykke beskrivelser (eng: thick descriptions) at kulturbegrepet trenger å bli brukt på en ny måte. Innledningsvis skriver han om den store ideen “kultur” og hvordan det har blitt et trend-begrep som har satt seg i folks dagligtale (ibid, s. 101). Ved å definere kultur slik det i dag blir definert, som en “kompleks helhet”, gjør det at begrepet: “skjuler mer enn det viser” (ibid). Han ønsker derfor, gjennom sin teori om tykke beskrivelser, å videreutvikle begrepet slik at det kan bli brukt på en konstruktiv måte.

Max Weber har en metafor som Geertz henviser til. Weber sier: “A man is an animal suspended in webs of significance he himself has spun”. Geertz (1994, s. 102) bruker spindelvevet som et bilde på kultur. Han understreker “significance” eller meningen som menneskene tillegger situasjoner. Geertz ser på *mønsteret av mening* som selve kulturen. Jeg kommer i stor grad til å bruke denne definisjonen, og skildre hvilken mening som tillegges caning, i stedet for å forsøke å skildre kulturen.

Tykke beskrivelser kan være en konstruktiv måte å forholde seg til caning som et kulturelt fenomen på. Ved å bruke dette begrepene kan jeg i større grad gjøre rede for fysisk avstraffelse på en måte som kan bidra til mer forståelse og ikke mer avstand. Jeg ønsker å finne ut hvilke meninger som tillegges fysisk avstraffelse, med en grunnleggende antakelse om at folk har gode grunner til å gjøre det de gjør.

Avmystifisering

I forordet skrev jeg at fysisk avstraffelse er et slags mysterium for meg. I følge Risjord (2014, s. 153) så er sosialvitenskapens oppgave å avmystifisere verden. Avmystifisering må rettes mot fenomener som er mystiske, uforståelige og som skiller seg fra logisk forståelse (ibid, s. 66). På mange måter kan jeg ha en logisk forståelse for at fysisk avstraffelse er en effektiv oppdragelsesmetode, men etter å ha blant annet lest tidligere forskning, er det ulogisk for meg at effektiviteten veier opp for potensiell risiko involvert i denne oppdragelsespraksisen. Samtidig er det logisk at foreldre vil det beste for sine barn. Jeg ønsker å forstå hvordan denne foreldrepraksisen henger sammen med barnets beste. For flere jeg møtte var det å gjøre oppdragelse uten å bruke fysisk avstraffelse et like stort mysterium. Derfor blir mitt hovedanliggende å avmystifisere gråsonen som, for både meg og mine informanter, er et mysterium.

Å skulle avmystifisere fysisk avstraffelse og gråsonen vil si å sette disse innenfor en forklarende ramme (ibid, s. 153). I denne oppgaven kan den forklarende rammen sammenlignes med Weber's mønster av mening. Gjennom å bruke et helhetlig perspektiv med kulturens, foreldrenes og barnas egne meningskonstruksjoner, og gjennom å bruke tilknytnings- og systemteorien, ønsker jeg å avmystifisere fysisk avstraffelse og gråsonen. Den neste delen av den forklarende rammen handler om å tillegge mening på individnivå.

Opplevelse av sammenheng

Det teoretiske begrepet jeg vil anvende for å utforske mening og forståelse på individnivå er "sense of coherence" eller opplevelse av sammenheng. Det var Antonovsky som introduserte dette begrepet i sammenheng med salutogenese, som en helsefremmende faktor (Antonovsky, 2014). Opplevelse av sammenheng er en indre tilstand som innebærer at man oppfatter verden og hendelser som; forståelig (eller begripelig), håndterbar og meningsfull. Waaktar og Christie (2000) bruker begrepet som en viktig resiliensfaktor.

Det å oppleve verden eller hendelser som forståelig innebærer å forvente en forutsigbarhet, og å kunne sette uforutsette hendelser i en sammenheng som gjør de forståelige. Håndterbarhet handler om å mestre situasjonen og å føle at man har ressurser som man kan bruke, slik at man kan påvirke sin egen situasjon. Meningsfullhet handler om å skulle gi mening til en hendelse på et følelsesmessig nivå, og kan sees på som motivasjonsfaktoren i opplevelsen av

sammenheng (Antonovsky, 2014, s. 39-41). Disse tre elementene henger sammen og utfyller hverandre (ibid, s. 42).

Selv om resiliens ofte er snakket om i sammenheng med sykdom, traumer og psykiatri, kan resiliensfaktorene også sees på som “allmennkunnskap” (Waaktar & Christie, 2000, s. 28) og noe som fremmer positiv utvikling for alle. Derfor mener jeg at opplevelse av sammenheng er et nyttig begrep å bruke for å utforske problemstillingen fra individnivå. Teorien generer også spørsmålene; på hvilken måte er caning forståelig, håndterbar og meningsfull, og hva kan dette si om gråsonen mellom hva som er akseptabelt og uakseptabelt?

Systemisk perspektiv

Jeg har nå introdusert tykke beskrivelser som vektlegger kulturens og samfunnets meningsdannelse rundt et fenomen, og opplevelse av sammenheng som vektlegger individets oppfatning av et fenomen som forståelig, håndterbar og meningsfull. I tillegg vil jeg introdusere et perspektiv som er relevant for oppgavens faglige standpunkt; systemisk familieterapi. Dette perspektivet er viktig når jeg har valgt å fokusere på caning i oppdragelsesøyemed, altså i en familiesetting. Familien som system er den kontekstuelle rammen rundt caning.

Den systemiske familieterapiens bakgrunn handler grunnleggende sett om å skifte fokus fra individets indre til samspillet mellom mennesker (Johnsen og Torsteinsson, 2012, s. 28). Fokuset er på relasjoner (ibid, s. 30). I tillegg tar systemisk teori avstand fra å se en hendelse uavhengig fra andre hendelser og uavhengig av konteksten, og som en lineær konsekvens av en annen hendelse (A fører til B). Systemisk tenkning introduserer heller et sirkulært syn på en hendelse. Det vil si at en hendelse kan: “... sees i sammenheng med andre begivenheter som foregår samtidig, griper inn i hverandre og gjensidig påvirker hverandre. En persons handlinger er påvirket av omgivelsene, samtidig som de påvirker omgivelsene.” (ibid, s. 29).

Jeg vil inkludere det systemiske perspektivet i forståelsen og utforskningen av gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel caning, og hente inspirasjon fra noen av de systemiske familieterapeutiske retningene for å forstå caning på ulike måter. Hvordan man kan forstå caning fra et systemisk perspektiv handler om å ha et relasjonelt perspektiv, og anerkjenne kompleksiteten i gråsonen. Dette kommer jeg tilbake til i diskusjonsdelen. Et annet teoretisk begrep som kan beskrive hva som skjer mellom familiemedlemmer er “tilknytning”.

Tilknytningsteori

En av de mest anerkjente teoretiske begrepene om eksistensen av og kvaliteten på relasjonen mellom foreldre og barn er John Bowlby's tilknytningsbegrep. Tilknytning er barnets psykologiske bånd med foreldrene (Broberg, Almqvist & Tjus, 2006, s. 93). Teorien har en evolusjonsbiologisk bakgrunn og Bowlby så på hvor avhengig barn er av foreldrenes beskyttelse og nærhet, og tilknytningsatferden som barn har for å få tilfredsstilt tilknytnings- og trygghetsbehov. Tilknytning er evolusjonsbiologisk og tilknytningsatferden "... skjer automatisk, instinktivt, på grunnlag av fysisk kontakt mellom spebarn og omsorgsperson. Normalt sett kan altså ikke spebarn la være å knytte seg til omsorgspersonen sin." (Broberg et al., 2006, s. 96). Siden dette skjer automatisk, sier tilknytningen i seg selv noe om avhengigheten barnet har til sin omsorgsgiver, uavhengig av kvaliteten på omsorgen (Wennerberg, 2011, s. 22).

Selv om tilknytningsteorien har blitt anerkjent som kulturfri (Broberg et al., s. 96), har både kritikken av tilknytningsteorien og kritikken av systemteorien gått ut på at fokuset på interaksjonsmønstre har utelukket betydningen av kultur (Smith, 2006, s. 165; Johnsen og Torsteinsson, 2012 s. 31). I oppgaven min tar jeg hensyn til dette ved å inkludere systemiske, individuelle, kulturelle og kontekstuelle faktorer.

Etter å ha gjennomgått det teoretiske rammeverket for oppgaven, bestående av tykke beskrivelser, opplevelse av sammenheng, systemisk- og tilknytningsteori, vil jeg nå legge det til side når jeg forflytter fokuset over til empirien min. Først beskriver jeg metoden jeg brukte for å innhente dataen i neste kapittel, deretter presenterer jeg funnene mine i kapittel 5, som jeg illustrerer med case i kapittel 6. I diskusjonen i kapittel 7 anvender jeg igjen det teoretiske rammeverket jeg nå har beskrevet.

Kapittel 4 - Metode

Introduksjon og begrunnelse

Jeg vil i dette kapittelet gjøre rede for den metoden jeg har valgt å bruke. I andre studier av kulturelle fenomener hvor forskeren besøker et sted med en annen kultur, er etnografisk studie med observasjon og deltakelse i kulturen eller en komparativ studie hvor man sammenligner to kulturer, ofte brukt. Tidligere forskning om dette temaet, fysisk avstraffelse, har for det meste vært kvantitative studier (Douglas, 2006; Ho & Gross, 2015; Whipple & Richey, 1997).

I tråd med familierapeutiske holdninger, særlig inspirert fra narrativ praksis og Milano-systemisk retning, hvor historier og intervjuet er i fokus, har jeg valgt kvalitativt intervju som forskningsmetode. Det er denne metoden som gir empirien som er grunnlaget for oppgaven. Observasjon og deltakelse i kulturen gjennom utveksling ga meg “fortrolighet til den lokale situasjonen” (Kvale og Brinkman, 2017, s. 143) og ga meg et bedre grunnlag for å forstå dataen hentet gjennom kvalitative intervjuer. Geertz’s tykke beskrivelser kan også brukes som et argument for denne metoden. For å forstå hva som skjer i kulturelt ladede hendelser, må man inkludere konteksten. “Vi må snakke med dem, og tillegge handlingen mening” (Geertz, 1994, s. 103).

Metodekapittelet er delt i to, og del én handler om gjennomføring av forskningen og gjør rede for; intervju spørsmålene, semi-strukturert intervjuguide, rekruttering og utvalg, å bli intervjuet, relasjon til informantene, bruk av tolk, anonymisering og analyse. Deretter følger en del om forskningsetiske refleksjoner rundt temaene; NSD, makt, sensitivt tema og å være ikke-normativ. Avslutningsvis oppsummerer jeg og setter de metodiske temaene i sammenheng med pålitelighet og gyldighet.

Gjennomføring av forskningen

Intervju spørsmål

Før utreise til Uganda, hadde jeg utformet en semi-strukturert intervjuguide med åpne spørsmål. Selv om temaet viste seg å ikke være tabu, opplever jeg at det at jeg hadde åpne spørsmål gjorde at jeg kom “omveien” rundt til temaet, og at vi var innom andre temaer som er relevante for å forstå omstendighetene rundt caning. Dette er igjen viktig for å forstå gråsonen mellom det som ble ansett som akseptabel og uakseptabel bruk av fysisk avstraffelse, og gjorde at mønsteret av mening kunne bli tykkere beskrevet.

Selv om intervju spørsmålene i utgangspunktet var laget for å stilles til foreldre, fant jeg ut allerede i første intervju at spørsmålene kunne stilles til andre voksne som ikke var gift eller hadde barn (enda). Det tas som en selvfølge i det Ugandiske samfunnet at barn og familie er et mål for alle voksne. Familie-temaet var ofte svært vanlig når man ble kjent med nye folk. I mange første møter med ugandiske venner og bekjente ble jeg spurt om jeg var gift, hadde “produisert barn”, og om mine foreldre og søsken. Når jeg spurte tilbake om folk var gift eller hadde fått barn, var svaret enten “ja” eller “ikke ennå”.

Av den grunn kunne også spørsmålene stilles hypotetiske og fremtidsorienterte; “Når/hvis du får barn en dag, hva vil være viktig for deg når du oppdrar dem?”. Disse intervjuene har en større risiko, fordi de mangler grunnlag i faktiske hendelser. Samtidig kan deres tanker om fremtiden ikke betraktes som falske fordi de ikke har mulighet til å bli motbevist. Om svarene er “sanne” eller ikke, er ikke den narrative praksisen opptatt av (Jansen, 2013, s. 144). Det var relevant for meg å inkludere hypotetiske svar. Disse svarene var interessante på andre måter enn de der foreldrene hadde spesifikke situasjoner å fortelle om, fordi de sa noe om hvordan informantene hadde lyst til å fremstille seg. I tillegg omhandlet spørsmålene mine opplevelser fra egen barndom, noe alle har et forhold til.

Semi-strukturert intervjuguide

De spørsmålene som ble formulert i intervjuguiden før avreise ble brukt i de første seks intervjuene. Spørsmålene ble endret underveis i intervjuet om nødvendig, spørsmål ble lagt til for å utdype og spørsmål ble fjernet dersom de ble vurdert som unødvendige. Etter de seks første intervjuene ble spørsmålene formulert annerledes for å gjøre dem mer spesifikke og lett forståelige. For eksempel, i stedet for å spørre: “Når barna dine oppfører seg på en måte som du ikke aksepterer, hvordan går du fram for å forandre barnets oppførsel?”, spurte jeg heller: “Når barnet ditt gjør noe feil, hvordan disiplinere du ham eller henne?”. Slik forkortet jeg spørsmål og gjorde dem mindre åpne for feilfortolkninger.

En annen endring var spørsmålet om barndommen deres. I det første intervjuet spurte jeg “Hvordan oppdro foreldrene dine deg?” og svaret var at informantens foreldre hadde dødd da hun var veldig ung og at hennes tante og onkel oppdro henne. Dette gjorde meg oppmerksom på at det er vanlig å ha bli oppdratt av andre enn sine biologiske foreldre. Jeg endret spørsmålet til “Da du var ung, hvordan ble du oppdratt av dine foreldre eller voksne rundt deg?”. I intervjuene med nøkkelinformantene, sosialarbeidere, ble spørsmålene stilt annerledes og fokuset ble flyttet fra deres egen familie til arbeidet de gjør og hvordan de som profesjonelle oppfatter skillet mellom akseptabel og uakseptabel fysisk avstraffelse.

Rekruttering og utvalg

Når temaet for oppgaven var fysisk avstraffelse i oppdragelsesøyemed, ønsket jeg i hovedsak å snakke med foreldre, eller andre som har erfaring og tanker rundt temaet. Målgruppen min

hadde ingen spesifikke krav. Av forskningsetiske prinsipper om å ikke kunne følge opp eventuelle bekymringsverdige svar, ønsket jeg ikke å intervju barn.

Rekrutteringen skjedde gjennom bekjente jeg fikk gjennom K4C. Deretter ble mange av informantene rekruttert gjennom “snøball-effekten” som går ut på at informanter kobler meg videre til andre jeg kunne intervju. Et eksempel på dette er den første informanten, Nadia, som ble rekruttert gjennom organisasjonen K4C, og som deretter introduserte meg til kvinner hun kjenner gjennom sitt prosjekt som støtter enslige tenåringsmødre. De fleste av dem kjenner hun personlig. Intervjuene med enslige tenåringsmødre fant sted i landsbyen i den vestlige delen av Fort Portal. Det ble gjennomført åtte intervjuer med mødre og fedre i landsbyen, som jeg fikk kontakt med gjennom Nadia.

For å gi et inntrykk i hvem utvalget mitt bestod av, vil jeg kort presentere hvem de 20 informantene mine er. De 15 første jeg intervjuet var foreldre eller voksne uten barn. Av disse var 10 i jobb, 2 uten jobb og 3 uvisst. De 5 siste var nøkkelpersoner hvor 4 var sosialarbeidere og 1 var lærer. Av alle 20 informantene var 14 damer og 6 menn. 11 av informantene var gift, 7 var ugifte og 2 er uvisst. 13 av informantene hadde barn, 2 var gravide med sitt første barn, 4 hadde ikke barn og 1 er uvisst. 8 av intervjuene ble gjort på landsbyen og 12 i byen. Dette samsvarer med hvor informantene bor. Utvalget mitt var på denne måten variert med tanke på kjønn, bosted, utdanning, jobb, sivilstatus og om de har barn.

Å bli intervjuet

Alle informantene fikk utlevert et informasjonsskriv før deltakelse eller forklart muntlig all informasjon som var nødvendig for å delta. Dette innebar rett til å trekke seg når de ville, å kunne svare “vet ikke” på spørsmål, og taushetsplikten som jeg var bundet av. De ble også informert om lydopptak og spurt om samtykke til dette. Kun én informant ønsket ikke det.

Jeg stilte alltid spørsmål ved slutten av intervjuet om det var noe mer de ville legge til. Da benyttet flere seg av muligheten til å si noe om hvordan det var å bli intervjuet. Det noen sa var at de hadde hatt en positiv opplevelse med å bli intervjuet og var takknemlige for å bli spurt om å delta. Andre benyttet muligheten til å stille spørsmål om hvordan det var med fysisk avstraffelse i Norge. Andre igjen benyttet muligheten til å legge til det de mente var viktigst å få fram av informasjon rundt temaet.

Relasjon til informantene

Som nevnt var intervjuene bare delvis planlagt når det gjaldt hvem jeg skulle intervju, når og hvor. Det første intervjuet var planlagt, og vi hadde møttes dagen før. Det andre intervjuet var spontant, og jeg hadde bare møtt ham så vidt tidligere. Vi endte opp med et godt forhold etter intervjuet, og han ønsket å intervju meg i sin egen forskning. Han hjalp meg også med å rekruttere andre informanter fra sin arbeidsplass, den offentlige helseinstansen. De fire neste intervjuene var planlagt gjennom Nadia som kjenner informantene fra før gjennom tenåringsmødre-prosjektet. Nadias rolle var å være en tredjeperson, en tillitsperson, og en oversetter når det var behov for det. Hun oversatte det som var på informasjonsarket før vi begynte, og vi understreket frivillig samtykke og muligheten til å ikke svare på spørsmål.

Å ha en relasjon til eller kjennskap til en informant i forkant av intervjuet kan være en potensiell feilkilde fordi informanten kan bli påvirket av relasjonen og unnlate å dele eller endre sine meninger. Det kan også være en styrke med tanke på pålitelighet fordi en tillit allerede er etablert, som kan åpne for gode, innholdsrike samtaler og informanten kan være positivt innstilt til intervjuet.

Bruk av tolk

I åtte av intervjuene var det nødvendig å benytte seg av tolk. Jeg fikk hjelp av Nadia til å tolke under intervjuene. Hun var, som tidligere nevnt, også en tillitsperson mellom meg og informantene. Hun fungerte også til tider som en ekspert på temaet som kunne spørres av både meg og informantene. Nadia er ikke en profesjonell tolk og oversatt ikke alltid direkte. Det kan også ha vært en feilkilde i forskningen. Samtidig kan man tenke at det at Nadia var en tillitsperson for informantene og ikke en profesjonell tolk, kan ha bidratt til trygghet og mindre maktforskjeller, og til større troverdighet i svarene. I tillegg kan man tenke at informasjonen som disse intervjuene ga styrker oppgaven, og at å unnlate å intervju disse personene hadde vært å unnlate viktig informasjon om temaet.

Anonymisering

Forskningsetisk er det viktig at alt mulig er gjort for å holde informantene anonyme og at taushetsplikten opprettholdes. Deres navn er ikke nevnt i noen dokumenter, navnene i oppgaven har blitt endret og lydopptakene slettes etter oppgavens innlevering. Det var varierende i hvor stor grad det var mulig å gjøre gjennomføringen av intervjuene anonyme. I kun ti av tjue tilfeller ble intervjuene gjort i enerom. I noen tilfeller var det mange mennesker

til stede og intervjuene var gjennomført i en hage med familie og naboer som tilskuere, eller i rom som ikke hadde lydtett dør.

Mens disse forholdene rundt intervjuene kan ha påvirket informasjonen, vil jeg ikke utelukke informasjonen mottatt gjennom disse mindre formelle samtale. Faktisk opplevde jeg at informantene i “hageintervjuene” snakket mer fritt og svarte med mer personlig initiativ enn i andre intervjuer som fant sted andre plasser.

Analyse

Da et mål i oppgaven er å skildre mønsteret av mening rundt fenomenet fysisk avstraffelse, valgte jeg en analysemetode med fokus på mening. Tilnærmingen jeg har valgt er induktiv, som betyr at jeg ønsket å la empirien bestemme retningen oppgaven skulle ta, i stedet for å ha bestemte svar som jeg lette etter på forhånd (Kvale & Brinkman 2017, s. 224). I en meningsfokuseret analyse er det vanlig å benytte seg av kategorisering, men før det måtte dataen behandles.

Hennink (2007, s. 204-234) beskriver fire stadier i en analyseprosess; databehandling, identifisering av temaer i dataene, å sette “merkelapper” på temaer og å bruke dette rammeverket videre i analyse. Databehandling inkluderer transkripsjon av lydopptaket. Deretter inkluderer databehandling “rengjøring”, merking og anonymisering av dataene, noe som gjør det klart for videre analyse. Jeg transkriberte alle intervjuene i to omganger. Det var tydelig at jeg i andre omgang forstod mer enn i første omgang, blant annet ved at forkortelser og begreper ble oppklart.

Deretter innebærer analysemetoden å identifisere temaer i materialet og dele det inn i mindre, håndterbare deler (Hennink, 2007, s. 220-230). Det er dette Kvale og Brinkman (2017, s. 226-229) kaller “koding”. Dette er en viktig del av analysen, siden det krever at jeg leser transkripsjonene flere ganger og blir kjent med materialet. Dette kan sees på som dekonstruksjon av materialet mitt. Temaene går noe over i hverandre og kunne være vanskelig å skille. Noen eksempler på temaer som ble identifisert var; hva en familie er, verdier i oppdragelsen, loven, å miste foreldre, hvordan Uganda er i endring, akseptable oppdragelsespraksiser, uakseptable oppdragelsespraksiser, reaksjoner på det å bli canet, reaksjoner på å være vitne til vold. Disse kategoriene delte jeg igjen i: fysisk avstraffelse og

kontekst. På denne måten fikk jeg ryddet i materialet og kunne bruke det aktivt videre i analysen og bearbeiding av materialet.

Som en del av, og gjennom analyseprosessen, gjøres en hermeneutisk meningsfortolkning. Gjennom kodingen gjøres meningsfortetning (Kvale & Brinkman, 2017, s. 230) og i etterkant brukes den hermeneutiske meningsfortolkningen til å løfte temaet opp på andre nivåer, ved å bruke for forståelsen og integrere den nye forståelsen som empirien representerer.

Forskningsetiske refleksjoner

Denne forskningsprosessen er induktiv, altså den formes underveis ut ifra hvordan prosessen utvikler seg. Dette gjelder også forskningsetiske vurderinger. I følge Kvale og Brinkman (2017, s. 102, 103) så skal ikke målet være å løse alle forskningsetiske hensyn, men å “(...) forbli åpen overfor de dilemmaer, ambivalenser og konflikter som med sikkerhet vil oppstå i løpet av forskningsprosessen.”

NSD

Norsk forskningsetisk forbund (NSD) og forskningsetisk forbund i Uganda var tidlig involvert i planleggingen og vurderingen av forskningsprosjektet, og prosjektet ble godkjent. Likevel var prosjektet i stor grad et som ble til underveis. De forskningsetiske vurderingene ble gjort i samarbeid og henhold til NSD sine etiske standarder gjennom hele prosessen; rekruttering, informasjon og samtykke, sensitive personopplysninger, taushetsplikt, informasjonssikkerhet, sletting ved prosjektets slutt og endring underveis. Det er naturlig nok vanskelig å se for seg hvordan det vil bli i en annen kontekst enn der man planlegger, og det måtte derfor tas høyde for uforutsette ting i som dukket opp underveis. “... formelle presentasjoner av intervjuforskningen stemmer i de fleste tilfeller ikke overens med den ofte rotete praksisen som preger gjennomføringen av en intervjuundersøkelse.” (Kvale og Brinkman, 2017, s. 135)

I løpet av den første tiden i Uganda ble det tydelig at noen av retningslinjene NSD hadde anbefalt, var vanskelig å følge opp. En stor del av årsaken til dette var at mange faktorer i intervjusituasjonen var spontane. Etterhvert ble jeg introdusert til det enslige tenåringsmødreprosjektet, noe som gjorde det relevant å intervju unge mødre under 18 år. Da ble det etiske kravet om ikke å skulle intervju barn eller spesifikke sårbare grupper utfordret. Det var også

usikkert i forkant av utvekslingen om jeg måtte bruke tolk eller ikke, dermed med søknaden godkjent uten at det var planlagt bruk av tolk. Dette førte til at en melding om endring ble sendt til NSD en måned ut i oppholdet for å informere om endringene prosjektet stod ovenfor. Endringene blir godkjent med videre krav om oppfølging.

Makt

Noe av det som i enkelte tilfeller kan påvirke oppgavens pålitelighet og som dermed er en viktig forskningsetisk utfordring å ha med gjennom hele forskningsprosessen, er hensynet til maktforskjellen mellom informant og intervjuer. Disse rollene i seg selv gjør at maktforholdet i rommet er skjevt (Kvale & Brinkman, 2017, s. 51). Det bør da gjøres tiltak for å minske denne maktforskjellen.

Makt er særlig relevant i denne oppgaven fordi det er mange faktorer som gjør at maktforskjellen kan øke i rommet. En grov sammenligning er forskjellene i maktforhold i de intervjuene som foregikk på landsbyen med unge mødre, sammenlignet med ansatte i den offentlige helseinstansen eller sosialarbeiderne. Alder, utdanning og arbeidsforhold er sosiale faktorer som kan påvirke maktforholdet. Dette viste seg ved at intervjuene med unge mødre ble korte, og svarene var lite utdypede.

I slike tilfeller skal det planlegging og fokus på dette til for at maktforskjellen skal holdes små nok til at informasjonen som kommer fram er pålitelig og gyldig. Jeg brukte en tillitsperson som informantene kjente for å minske maktforskjellen og skape tillit til informantene. I tillegg var jeg opptatt av å informere tydelig om frivillighet og anonymisering. I intervjuene med ansatte i den offentlige helsetjenesten snakket informantene mer fritt og utfyllende. Disse intervjuene var også holdt i enerom, noe som kan ha påvirket denne frie talen.

Makten i rommet endret seg fra intervju til intervju ut i fra hvem jeg snakket med. Som vist er utvalget variert når det gjelder alder, kjønn og sosioøkonomiske levekår, som er faktorer som kan spille inn på maktforskjeller. I tillegg har min relasjon til informantene fra før noe å si for å minske maktforskjellene, å skape tillit og trygghet i intervjusituasjonen.

Sensitivt tema

Et hensyn jeg måtte ta i forskningsprosjektet, var om fysisk avstraffelse var et sensitivt tema, eller kunne åpne for sensitive temaer. Kvalitative intervjuer er vanligst å bruke når man utforsker sensitive temaer (Hennink, 2007, s. 11). Forskningsetisk er dette hensynet viktig gjennom hele prosessen. Det at fysisk avstraffelse i seg selv er vanlig, hindrer ikke at det gjennom intervjuene kunne bli snakket om vanskelige temaer innenfor den private sfæren som et familieliv er. Åpne spørsmål og forskningsetiske vurderinger og hensyn underveis var med på å sikre informantene fra ubehagelige situasjoner i intervjusammenheng.

Ikke-normativ

Hensikten med forskningen er ikke verken å rettferdiggjøre eller å være dømmende ovenfor bruk av fysisk avstraffelse. Mitt mål var at jeg i intervjusituasjonen skulle fremstå som ikke-dømmende, åpen, nysgjerrig og ikke-normativ. Det å være forsker skiller seg fra andre roller, for eksempel fra barnevernspedagogrollen hvor oppgaven kan være å gi normative råd til foreldre om disiplinering og oppdragelse. I rollen som forsker er oppgaven å være nysgjerrig.

Det å intervju og være i undersøkelsesrollen var lærerikt for min rolle som barnevernspedagog og familieterapeut, og jeg fikk øvelse i å snakke om potensielt sensitive temaer. Jeg fikk erfaring i å holde meg åpen, nysgjerrig og ikke-normativ, som er viktig i flere familieterapeutiske retninger. Det var en øvelse i å gjøre en samtale til en positiv opplevelse for de jeg snakket med. Det åpnet for refleksjon rundt emnet i stedet for å undersøke handlingen. Informantene fikk vist fram sine reflekterte tanker rundt oppdragelse av barn, disiplinering og det å "gå over streken" med straffen. Den norske litteraturen om fysisk avstraffelse synes å utelukke disse refleksjonene. Sannsynligvis siden fysisk avstraffelse blir ansett som skadelig, uansett hvilke årsaker som ligger bak handlingene.

Pålitelighet og gyldighet

For å oppsummere metodekapittelet ønsker jeg å sette de ulike punktene, eller stadiene, i en forskningsprosess i sammenheng med pålitelighet og gyldighet. Gjennom metodekapittelet har jeg gjort rede for flere punkter som kan ansees som svakheter eller feilkilder i metoden eller i intervjuprosessen min. Dette gjelder blant annet bruk av tolk, maktforskjeller og vanskeligheter med å få gjennomført intervjuene i enerom. For å likevel sikre oppgavens pålitelighet og gyldighet sørget jeg for at utvalget mitt er variert, jeg gjorde ulike tiltak for å

minske maktforskjellene, jeg stilte åpne spørsmål og ga informantene tydelig informasjon på forhånd. Metoden i seg selv, samt å fremstille metoden transparent, er med på å sikre oppgavens pålitelighet og gyldighet.

Videre i oppgaven har jeg valgt å presentere resultatene av analysen, altså mine funn, i kapittel 5. Funnene blir presentert og illustrert med case i kapittel 6. Casene brukes for å gjøre skildringene mer levende og satt inn i sin kontekst. Funnene blir presentert som faktorer som gjør at gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel caning blir lettere å håndtere og forstå. Casene gjør det lettere å se hvordan de ulike faktorene spiller seg ut i livet og i relasjoner.

Kapittel 5 - Funn

Gjennom analysen ønsket jeg å nærme meg en forståelse av grensen og gråsonen mellom hva som er akseptabel og hva som er uakseptabel bruk av caning i oppdragelsen. For å gjøre dette valgte jeg først å se på ytterpunktene. Jeg vil starte med å gjøre rede for de akseptable oppdragelsesmetodene. Deretter vil jeg gå over til det som ble fortalt fram som det å gå over grensen til å bli uakseptabelt. Etter det vil jeg diskutere gråsonen og problematisere denne. Jeg har da laget en modell med kategorier som belyser gråsonen. Kategoriene er; hvordan, konsekvens, hvem, hvor, hvorfor, hva og når. Jeg har også laget en “alvorlighetsskala” for å illustrere hvor informantene setter grensen ut ifra min tolkning.

Akseptabelt

Dersom vi bruker en metafor om skalaen fra akseptabel til uakseptabel, som skalaen fra hvit til svart, vil denne delen omhandle den lyseste delen av skalaen, altså det som blir ansett som akseptabelt. De fleste av disse oppdragelsespraksisene ble forklart som praksiser som informantene selv benyttet seg av.

Noen av oppdragelsesmetodene, som de fleste nevnte at de brukte, var metoder som kan inngå under positiv disiplin, som; å snakke med barnet, gi råd, gi belønning eller frata goder. Andre metoder som ble ansett som akseptable var å få barnet til å bytte skole, sende barnet på internatskole, å “sladre” til den andre forelderen (far), å sladre til en annen slektning eller nabo og få dem til å snakke med barnet, å ignorere barnet, å gi barnet arbeidsoppgaver (rydde rommet, koste, ta oppvasken, gjete dyr, hente vann) eller trusler.

I tillegg blir caning forklart som en akseptabel oppdragelsespraksis som var vanlig for de fleste å ha opplevd som barn, og å bruke selv i barneoppdragelse. Likevel var ikke caningen akseptabel med mindre man fulgte bestemte regler for hvordan den skulle gjennomføres. Disse “reglene” blir gjort rede for når jeg skildrer de ulike kategoriene. En akseptabel måte å gjennomføre caning på blir også illustrert i casen om Emma i kapittel 6.

Uakseptabelt

På samme måte som det var stor enighet om hvilke oppdragelsespraksiser som var mest akseptable, var det stor enighet om hvilke praksiser som var mest uakseptable. I samtale med informantene kom det fram at det mange mente var uakseptabelt, kalte de for fysisk avstraffelse (engelsk: corporal punishment). Det gjorde at jeg kunne spørre om deres definisjon av fysisk avstraffelse, og få eksempler på sosialt uakseptabel bruk av disiplinering.

En lærer jeg intervjuet fortalte at han definerte fysisk avstraffelse som det å gi barnet en oppgave som overgår grensen for hva man kan forvente av barn ut i fra deres kapasitet, alder og evne. Andre igjen definerte “corporal punishment” som alvorlig vold, og ga eksempler på foreldre som har brent hendene til barna sine, kvelt, sparket, kastet barna i veggen eller låst dem inne. Et eksempel er en sosialarbeider jeg snakket med:

Ruth: To me corporal punishment is using harsh measures to discipline a child like caning, yeah those measures that can afflict.. that can cause pain on a child like beating maybe slapping, caning, some people burn their children, others you know like they throw them on the wall... all those are forms of corporal punishments. Even denying them food. There are children who are denied food or some are locked in houses - a child is locked in a house the whole day, yeah all those are corporal punishments, because really – cause a lot of pain emotional and physical pain.

Som sitatet viser, mener Ruth at caning er en del av det hun definerer som fysisk avstraffelse. For at informantene ikke skulle være nødt til å “avsløre” for meg om de selv hadde gått over grensen, stilte jeg spørsmål om de hadde vært vitne til andre foreldrene som hadde gått over grensen med disiplineringen av sine barn. De aller fleste informantene hadde vært vitne til

slike hendelser, og fortalte om disse. Emily, som er en ansatt i den offentlige helseinstansen, forteller om en hendelse fra nabolaget hennes:

Emily: Yeah that one has happened in my neighbourhood whereby you see a mother that was caning a child like serious beating, it is really unacceptable. Because you, even if you are disciplining it doesn't make you to go to a higher limit, or to higher extent that you maybe cause harm even of the body of the child, because you are trying to discipline him. It's better you give maybe a spank and it will end at that, maybe you continue talking or counselling the child other than then beating, but I see various doing it .. yes, it is common.

Gråsonen

Gjennom å skille mellom de utsagnene i intervjuene som skildrer akseptable former for disiplinering fra de som skildrer uakseptable former for disiplinering, kommer det fram at caning kan tilhøre begge kategoriene. Det er her gråsonen gjør seg gjeldende. I noen tilfeller presenterte informantene et tydelig skille, hvor noen mener at det er helt uakseptabelt med all form for caning, og andre mener at all form for caning er akseptabelt. I de fleste tilfellene ble caning nevnt både som vanlig og uvanlig, akseptabel og uakseptabel oppdragelsespraksis.

Det var altså ikke caningen i seg selv, men omstendighetene rundt og i hendelsen som var avgjørende for om handlingen ble ansett som akseptabel eller uakseptabel. Gjennom å analysere intervjuene kom det fram instruksjoner for hvordan man skal cane og hvordan man ikke skal cane i oppdragelsen. For å skildre denne gråsonen, har jeg valgt å kategorisere måtene å handle på med disse kategoriene; hvordan, konsekvens, hvem, hvor, hvorfor, hva, og når.

Kategoriene brukes for at gråsonen lettere skal kunne håndteres og forstås. Dette kan også sees på som en måte å dekonstruere materialet og caning-episodene som blir fortalt fram i intervjuene. Det kan fremstå som om kategoriene lager tydelige skiller eller grenser. I realiteten er det ikke like lett å få øye på eller organisere caning-situasjonen inn i kategorier på denne måten. Kategoriene går også inn i hverandre. Det er grunnen til at jeg, i kapittel 6, ønsker å illustrere funnene med case, for å sette dem inn i praksis.

Hvordan

Denne kategorien omhandler alvorlighetsgrad. Som nevnt i teoridelen, bruker mange informanter graderingsord på alvoret i hvordan foreldre slår barna sine. Her blir språket avgjørende og tydeliggjør at hva som er akseptabelt og uakseptabelt også kan være subjektive holdninger. Graderingsordene gjelder både hvordan man opplever caningen selv som barn, men er også beskrivende for hvordan en selv og andre caner sine barn. Hva som er uakseptabelt ble ofte omtalt slik; *serious beating, harmful, severely beating, violence, beating seriously, overcaning, big punch mm.* Hva som er akseptabelt ble ofte omtalt slik; *little sticks, beating slowly slowly, slight beating mm.* Det er tydelig at alvorlighetsgrad er viktig for å skille mellom akseptabel og uakseptabel caning.

Konsekvens

“Hvordan”-kategorien henger sammen med konsekvensen av den fysiske avstraffelsen, og var noe som gjorde skillet mellom hva som er akseptabelt og uakseptabelt tydeligere. I grove trekk blir det sett på som akseptabelt med caning dersom det ikke fører til skade på barnet, og uakseptabelt dersom caningen forårsaker skade emosjonelt eller fysisk. Ruth mener at:

Ruth: To me corporal punishment is anything that hurts a child whether physically or psychologically. Yeah, so for physical we have like beating, slapping.. psychologically – abusing a child, nicknaming, bullying children, there are some things that hurt children, and the emotional bit of it, or the psychological bit of it, has worse consequences than the physical.

Det er ulike meninger blant informantene mine om “vanlig” eller “mild” caning forårsaker skade eller ikke. Som vi vil se videre i oppgaven, kan det virke som konsekvensen av det å *ikke cane* barnet oppfattes som en verre konsekvens enn det å cane barnet. Konsekvensen av fysisk avstraffelse har, som nevnt, vært fokuset i mesteparten av den tidligere forskningen omkring dette temaet, og konsekvens fremstår også i mine funn som en av de viktigste faktorene for å sette grensen mellom akseptabel og uakseptabel caning. Likevel er det varierte meninger om hvilke konsekvenser caning har, noe som gjør gråsonen vag og utydelig.

Hvem

Et typisk kjønnsrollemønster, som senere blir illustrert i historiene om Emma og Sara, er at mødre har ansvar for egen jobb, hjemmet, barna og husarbeidet, og fedre har oppgave som forsørger. Det blir også da mødres oppgave å disiplinere barna.

Generelt sett ble det omtalt som akseptabelt å slå egne barn, ektefelles barn og andre barn man har omsorg for. Det var også da uakseptabelt å slå andre sine barn, og at andre voksne slår dine barn. Her var det likevel noen variasjoner, og dette er noe som, i tråd med individualiseringen og privatiseringen av familien, er i endring i dag. Når det gjelder lærere, for eksempel, var det varierte holdninger til om det er akseptabelt av lærere å bruke caning mot elevene eller ikke, på tross av at dette er ulovlig i Uganda siden 2016 (Goitom, 2016).

Ali, en informant som jobber i den offentlige helseinstansen, forklarer det slik:

Ali: I have also been in families where a parent will say “Don’t ever dare to beat my child.” They are also there. Somebody brings such kind of a command “Don’t ever, at any one point, beat my child.” – to the extent that even a parent will go at school and say “Whether my child is in wrong, never you dare to beat him or her.” So even a parent goes a step a head of intimidating somebody, a teacher, who is supposed to nurture your child into a better one.

Her blir en foreldres innblanding i at lærere caner elever, sett på som et overtramp.

Fra et barneperspektiv er *hvem* som slår og hvilken relasjon man har til den personen, relevant for hvordan caningen oppleves. Dette blir illustrert i casen om John i kapittel 6, som opplever caningen han erfarer på to svært ulike måter ut ifra hvem som utfører den og hvorfor.

Hvor

Denne kategorien viser til hvor på kroppen det er akseptabelt å slå eller ikke. Det fremstår som at det er bred enighet i at det som er mest akseptabelt er at barna ligger på bakken med ryggen opp og blir slått på baken med en pinne. Det blir ansett som uakseptabelt å slå barnet “hvor enn du treffer”, altså mer ukontrollert. Hodet blir nevnt som et sted som flere reagerer på at det er uakseptabelt å slå. Dette kan igjen henge sammen med konsekvensen av straffen,

og at sannsynligheten for å forårsake skade er større dersom man slår mot hodet, eller ikke har kontroll.

Hvorfor

Det fremstår som viktig at det er en gyldig grunn bak caningen når voksne forteller om hendelser fra barndommen. Den grunnen som mange voksne gir om hvorfor de ble slått som barn, var at foreldrene deres ønsket det beste for dem. Det ble da også trukket fram som et vondt minne å ha blitt slått for ingen grunn. Dette setter jeg senere i sammenheng med casen om John og kobler det til teorien om opplevelse av sammenheng.

Flere foreldre mener at det er viktig for dem å ha en gyldig grunn når de selv bruker caning, og når de forteller om andre foreldres oppdragelsespraksiser. De mener at straffen bør samsvare med det som barnet har gjort. Ali forklarer det slik:

Ali: Here in Africa – caning a child is not compulsory. It depends on the weight... of what wrong thing has your child done. It depends. It's not compulsory that, even if they come and report you a small mistake you have to cane your child, no, that's not the thing.

Hva

En annen kategori som kan være med på å skille mellom hva som er akseptabelt og uakseptabelt, er *hva* man slår med. Det vanligste redskapet brukt ved fysisk avstraffelse i Uganda er en pinne (eng: cane/stick). Dette er også opphavet til de vanligste verbene som blir brukt på den fysiske avstraffelsen; to cane/ to stick. I tillegg blir begrepene ofte brukt slik; to give/get sticks/canes, å få eller gi. Det blir sjeldent snakket om å bli slått med hånden, men det er noen eksempler på det. Det som blir beskrevet som uakseptable redskaper for å slå er for eksempel; “long, long stick with branches” og “beating with wire”. Begge disse eksemplene ble koblet til skader som konsekvenser. Det er også andre redskaper som blir nevnt som uakseptable i oppdragelsespraksiser, men som jeg ikke går inn på fordi de faller utenfor oppgavens begrensning – caning.

Når

Denne kategorien illustrerer hvor detaljpreget oppskriften rundt fysisk avstraffelse er. Det er ikke akseptabelt å slå barn når som helst. Flere sier noe om at det ikke er akseptabelt å slå

barn når man som forelder er sint. På samme måte sier en informant at man ikke bør slå barn før man har spist. Det er heller ikke akseptabelt å “reagere veldig rask”, eller som jeg tolker det, at det å slå et barn ikke skal være noe forhastet og impulsivt. Dette kan også ha en sammenheng med at man bør ha en gyldig grunn til å bruke caning som straff for at det skal gjøres på en akseptabel måte.

Thomas forklarte det slik:

Thomas: ... controlled temper in punishing children. So, before you punish a child, first come to your normal sense, now you all still think of how to punish your child... we also say that, not to punish children when we are in anger...

Oppsummering av kategoriene

Etter å ha analysert materialet fremstår det en generell enighet rundt det som skiller det som er akseptabelt og uakseptabelt når det gjelder fysisk avstraffelse av barn. Grensen går, kort oppsummert, der caning skjer; uten grunn, for alvorlig, for ofte, at det er andre enn foreldrene som slår barna, å slå barna hvor som helst på kroppen, når man slår med andre ting enn en pinne, når man slår i sinne, at det blir forhastet og impulsivt, eller når konsekvensen av caningen er skade. Det var sjeldent at alle kategoriene var representert i et intervju, hvilket jeg tolker som at ikke alle kategoriene må være “representert” for at det blir uakseptabelt. Hver og en av overtrampene er nok til at det går over grensen.

“Vet ikke”

I noen av utsagnene om disiplineringsmetoder var det uvisst om informantene mente om det var akseptabelt eller uakseptabelt. Dette var ofte oppdragelsespraksiser som de selv hadde vært utsatt for, som de beskrev uten å direkte si om de mente det var feil eller riktig.

Eksempler på disse oppdragelsespraksisene er; det å ikke gi barn mat som straff, nekte barn å gå på do eller å gå på skole, det å bære “jerry can” (hente vann), å knele på bakken og bære en stein, det flere kalte “verbal abuse”, som innebar å kalle barnet nedlatende ting, eller det å ignorere eller avvise barnet.

Etter å ha kategorisert de andre uttalelsene, hadde sannsynligvis flere av disse praksisene blitt kategorisert som uakseptable. Det er ikke nødvendigvis lett å forholde seg til hva man selv kan ha opplevd som barn på en normativ måte. Dette illustrerer både at grensen er utydelig for

individer og i samfunnet, og at gråsonen kan variere eller videreføres på tvers av generasjoner.

Alvorlighetskala

Jeg har valgt å illustrere hvor jeg, ut ifra analysen, forstår at de fleste setter grensen mellom akseptabel og uakseptabel caning, med et diagram jeg kaller "alvorlighetskalaen". For skalaens skyld har jeg valgt å gradere inn i mild, moderat og alvorlig caning.

Dette er kun ment som en illustrasjon for hvor mange setter grensen for hva som er akseptabelt og uakseptabelt. Det er ikke ment som en kvantitativ skala som skal representere virkeligheten. Skalaen inneholder kun det å slå som straff, det finnes også andre straffer, som oppleves mer alvorlig for barnet og foreldrene, og som kanskje flere reagerer på. Skalaen er heller ikke ment for å være en reell alvorlighetsgrad, da grad av alvorlighet er subjektiv og situasjonsbetinget.

Jeg konkluderer med at de fleste setter grensen ved en moderat grad av caning, på tross av at mange sier de ikke vet hvor grensen går nøyaktig. Dette handler om hva informantene oppgir at de selv gjør, hva de sier er akseptabelt og uakseptabelt, og hva de reagerer på at andre gjør. Det handler også om når de reagerer med å gripe inn i situasjonen. Det er et mellomrom her

mellom hva man synes er uakseptabelt og når man faktisk griper inn i andre folks oppdragelse av deres barn. Dette kommer jeg tilbake til i diskusjonsdelen.

Avslutning

Hvordan kan man forstå gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel caning i oppdragelsen i Uganda? I dette kapittelet har jeg vist at det går an å skildre gråsonen gjennom å først skildre yttergrensene. Det er stor enighet om hva som er de mest akseptable og de mest uakseptable oppdragelsespraksisene blant informantene mine. Gråsonen blir tydelig i det at “caning” oppfattes og plasseres langs store deler av skalaen. Derfor ble det nyttig å benytte seg av en modell som kategoriserte caningen inn i faktorene; hvordan, konsekvens, hvem, hvor, hvorfor, hva og når. Alle disse elementene utspiller seg forskjellig i ulike liv og kontekster. I det neste kapittelet vil jeg illustrere hvordan funnene gjør seg gjeldende i livene til tre av mine informanter; Emma, John og Sara.

Kapittel 6 - Historier

Valget om å skrive caser, var i hovedsak basert på teorien om tykke beskrivelser der jeg forstår det som viktig å sette funnene i sin kontekst. Casene er laget slik at de tar utgangspunkt i enkelte intervjuer, men historiene har også elementer som er representativt for mange informanter, blant annet tanker og holdninger rundt fysisk avstraffelse. Særlig det første intervjuet er valgt fordi det inneholder mange likheter med andre informanter. Den siste casen tar jeg med fordi den representerer et unntak. Ingen caser er ment som representasjoner av en sannhet. Jeg har brukt sitater fra andre intervjuer enn “utgangspunkt-intervjuet” i casene.

Casene illustrerer ulike funn, i ulike kontekster og fra ulike perspektiver. Den første casen om Emma presenterer, det jeg har observert som, et typisk familieliv i byen. Her beskrives det hvordan fysisk avstraffelse kan gjøres på en måte som blir ansett som akseptabel, hva som er målet med det og grunnene bak det. I case nr. to, om John, beskrives opplevelsen av fysisk avstraffelse fra et barns perspektiv, og det blir illustrert hvorfor *hvem* som utfører den fysiske avstraffelsen er relevant, og hva grunnen bak caningen har å si for opplevelsen av å bli utsatt for det. Den siste casen er situert i en landsby hvor perspektivet er noe annerledes, og oppdragelsen i store trekk handler om å lære seg hvordan man overlever. Da presenteres den

fysiske avstraffelsen i større grad som hardere og mer nødvendig. Alle casene kan være med å skildre gråsonen og hvor komplisert den kan være.

Et innblikk i et familieliv, fortalt av en mor

Emma er en mor som legger sin stolthet i å få hjemmet til å fungere, samtidig som hun jobber fulltid. Emma har 6 barn, et antall hun anser som det mest optimale. Mannen hennes er mye på jobb og tjener penger for familien, og hun organiserer, lager mat og har ansvar for barna. Barna begynner å bli store og har en økende grad av selvstendig. Barna vet hva de skal gjøre, og hun trenger ikke å mase på 7-åringen for at hun skal gjøre det hun skal. 10-åringen er så moden at hun etter opplæring kan ta ansvar for egne astma-medisiner.

Som barn lærte Emma sine "life skills" ut fra hvor gammel hun var. Hun lærte arbeidslyst, og hvordan forholde seg til andre med respekt og godhet. Hun ønsker at hennes barn skal få det bedre enn det hun selv hadde som barn. Hun mener det er tydelige forskjeller mellom generasjonene når det gjelder oppvekstvilkår.

Det er også likheter mellom hvordan hun som barn med oppdratt, og hvordan hun i dag velger å oppdra sine egne barn. Et viktig fokus er at de må lære seg å jobbe. De må jobbe med skolearbeid og de må hjelpe til hjemme. Det er uakseptabelt å ikke bidra med arbeidet. Selv om Emma vokste opp på landsbyen der man dyrket maten sin selv, og nå oppdrar sine barn i byen hvor man kjøper mat på markedet, prøver hun å lære barna hvordan man dyrker mat slik at de vet hvor maten kommer ifra. På den måten vil hun at barna skal klare seg på flere områder, på skolen og i hjemmet.

Faren til Emma var en streng mann, en *for* streng mann. Hun sier hun var redd for ham, redd for å bli avvist av ham. Hun vil ikke at barna sine skal være redd for henne. Hun vil at barna sine skal være "fri" med henne og at de skal kunne snakke med henne om alt; problemer, trosspørsmål og andre ting. Hun vil ikke at de skal løpe den andre veien når de ser henne. Det gir henne glede og "fulfilment" å være med barna og se dem vokse.

En del av ansvaret som mor er å disiplinere barna sine. Da må man, selvfølgelig som hun sier, innimellom ty til "beating". Først gir man barna en advarsel, og dersom ikke barna hører etter setter man seg ned med barnet og forklarer; "dette er god oppførsel, dette er dårlig oppførsel". Hvis barnet igjen ikke hører etter, forklarer man; "Jeg sa at du ikke skulle gjør det, og du gjorde det likevel.". Det er viktig at barnet vet nøyaktig hvorfor det blir straffet, slik at barnet ikke gjentar den samme feilen igjen.

"You pick one or two canes, not so hard, just a little bit. (...) so, when the child repeats the same mistake like two, three times that's when we do a little beating on the buttocks."

Hun mener dette fungerer opp til en viss alder. Fra barna er ca. 10 år gamle kan man finne andre måter å straffe barna på enn å slå dem. Hun kunne aldri forestilt seg å slå sin 12 år gamle sønn. Han vil hun heller sette seg ned å snakke med, fordi han er gammel nok til å forstå.

Vanligvis liker ikke Emma å slå noen av sine barn, selv ikke de få, forsiktige “pinnene” hun gir dem. Det gir henne en dårlig følelse ved slutten av dagen, hun liker ikke å se dem gråte. Derfor gir hun ofte barna andre konsekvenser, og bruker caning kun som siste mulige løsning. I etterkant fører hun barnet sitt nærmere seg igjen, snakker med barnet om det som skjedde, og sørger for at de blir venner igjen. Når Emma forteller om dette har det gått et år siden hun har brukt caning som straff. Hun spøker med ungene om at det kanskje er for lenge siden hun slo, og at hun kanskje må finne fram pinnen igjen.

Funn i casen om Emma

Casen om Emma illustrerer hvordan fysisk avstraffelse kan gjøres på en måte som er akseptabel. Hun gir en detaljert og innholdsrik beskrivelse på hvordan hun gjennomfører den fysiske avstraffelsen. Hun forklarer avstraffelsen som ikke-alvorlig, og bruker milde graderingsord; “You pick one or two canes, not so hard, just a little bit ...”. Når hun sier at hun ikke slår hardt, kan det tyde på at konsekvensen av den fysiske avstraffelsen ikke skal være stor.

Emma har noen grunner bak og mål med oppdragelsen av sine barn, som hun anser som sitt ansvar alene. Målene går ut på at barna skal bli selvstendige, hardt-arbeidende og disiplinerte. Hun vil at de skal lære mye både på skolen og hjemme, for å klare seg selv. Emma ser på det som en selvfølge at man må ty til caning innimellom for å nå oppdragelsesmålene. Hun forklarer målet og middelet. I tillegg legger hun til at man bør kommunisere med barnet underveis for å forklare barnet *hvorfor* det får straff. Emma sier også at det er kun hvis barnet har gjort samme feil flere ganger at man bruker caning som straff. Dette sier noe om at foreldre bør ha gyldige grunner til å bruke denne metoden.

Fortsettelse på case:

Ved spørsmål om Emma noen gang har sett noen som har gått over grensen på disiplinen sier hun at ja, det er vanlig, mange gjør det. Mange går over grensen, og kanskje skader kroppen til barnet når de slår “seriously”. En gang så hun en dame som slo og slo dattera si på rundt 15 år som hadde havnet i problemer med noen gutter. Mora var så fortvilet og når den ene kvisten knakk tok hun en ny og fortsatte. Det syns ikke Emma noe om, og tenkte: “oh my God don’t beat like that”.

Denne delen av casen sier noe om hva Emma mener gjør caning uakseptabel. For Emma blir dette et spørsmål om alvorlighetsgrad. Dette forklarer hun ved å fortelle om en mor som hun mener gikk over grensen når hun straffet sin datter. Emma legger særlig vekt på at konsekvensen av straffen er for stor, og at denne jenten får skader på kroppen. Hun beskriver denne hendelsen som at moren slo “seriously”, altså alvorlighetsgraden beskrives som stor.

Den neste casen, om John, blir inkludert fordi den skiller seg ut ved at den illustrer hvordan det kan oppleves å være på den mottakende enden av den fysiske avstraffelsen, som barn. John forklarer dette som voksen og som en som har fått tidsmessig avstand til hendelsene. Han beskriver to hendelser, én med sin bestemor og én med sin “tante”.

En vanskelig barndom

John's far var polygam og hadde flere koner og rundt 50 barn. Han anerkjente ikke alle som sine egne barn, men John og hans søsken bodde hos faren og var elsket av ham. Faren var alkoholiker og etter noe tid flyttet de til John's mor. Hun døde etter noen år, da John gikk i 3. klasse, og John og hans søsken flyttet til bestemoren deres som var 80 år gammel. Hun hadde allerede flere barn hun tok vare på, og det var vanskelige tider preget av sult.

Dagene hans var tunge på mange måter. Han måtte gå 14 kilometer til og fra skolen, gjøre husarbeid som inkluderte å passe på dyr, vaske, lage mat og hente vann. Når man ikke gjorde det bestemor sa var det ingen nåde. Hun hadde “a big punch”. Selv etter et eneste slag gråte han så hele nabolaget hørte ham og tenkte: “der er det en som blir straffet”. John er likevel full av lovord om denne bestemoren som var streng, men god, og som har lært han mye. Når det var markedsdager tok hun dem ut av skolen for å være med henne på markedet og selge kassava-mel, og i gjengjeld kjøpte hun skolebøker eller og kjøtt til dem som de kunne skryte av til vennene sine. Noen ganger kjøpte hun klær som gjorde at John følte seg som en ny person.

En dag var en av farens enker på besøk, eller en “tante” som han kalte henne. Han ble beskyldt for å ha stjålet pengene hennes, og straffet for dette. Han prøvde å si at det ikke var ham, men de hørte ikke. Han opplevde å bli slått for ingenting. “Det sinnet! Jeg tok et tau, gikk ned i hagen...

I thought of so many things, I tied the rope up, I'm seeing no one loves me, ah. Almost running, but I can't run, I don't know where to end. I cried several times and the tears are dropping of me I... now God, why did you leave me like this? (...) God, you are not fair. You are not fair, I wouldn't be facing this kind of life. You're not seeing love, you're not seeing... but you're just there because you have to be there. Eh, there are so many things... banange, orphan be facing a lot of challenges.

En nabo reddet John fra å ta livet sitt.

I tillegg til å ha en god nabo, ble det viktig for John at han var smartest i klassen. Han var elsket av lærerne og ble kåret til “head-boy”. Han ble selvsikker, og tenkte: “If (aunt) comes, you can't touch me. If you touch me I go to the office and report, and you'll be punished seriously!”

Funn i casen om John

Casen om John illustrerer flere av faktorene som er med på å skildre gråsonen. Hendelsene der han beskriver å være utsatt for fysisk avstraffelse, skiller seg fra hverandre på særlig to punkt: *hvem og hvorfor*. Han beskriver hendelsene ulikt, selv om situasjonene, sett utenifra, har mange likheter. Begge situasjonene omhandler fysisk avstraffelse fra en voksen til et barn. I tilfellet med bestemoren, beskriver John den fysiske avstraffelsen som en del av oppdragelsen, en konsekvens som var hard, men som han forklarer og har gitt mening til. Han bruker også ordet “straff” for det hun gjør, altså kan det ligge en grunn bak handlingen, noe feil han har gjort. Med “tanta” beskriver han en opplevelse av å bli tråkket på, ikke bli trodd på og bli behandlet urettferdig. Det fremstilles som en opplevelse som har satt seg og som han velger å trekke fram i dette intervjuet.

Det er ikke grunnlag for å si at John mener at bestemoren handlet riktig eller akseptabelt når hun hadde et “big punch”, men han beskriver hva som skjedde med tanta som uakseptabelt. Denne hendelsen plasseres ikke av John i den grå delen av skalaen, men på det feltet som er helt svart. Den fremstilles som fullstendig uakseptabel. Det blir en påminnelse om at gråsonen som rommer caning, befinner seg på store deler av skalaen. Jeg vil gå dypere inn i hva det vil si *hvem* som utfører den fysiske avstraffelsen, og det å tillegge mening til en hendelse og vite *hvorfor* det skjedde, i diskusjonsdelen.

En ansvarlig mor

Når vi snakket med Sara, satt vi i hagen hennes under et banantre på en benk. Sara bor i landsbyen med sin mann og to barn, mannens tre barn fra andre forhold og svigermor. Sara er hjemmeværende og hennes mann jobber som motorsykkelsjåfør. Hun har alt ansvaret hjemme. Barna er også hennes ansvar, og det innebærer å lære dem alle disse tingene og hjelpe dem å bli selvstendig. Disiplin er en stor del av denne oppgaven.

Sara forteller at hun mistet sine foreldre som barn. Hun takker Gud for alt de gjorde for henne før de døde, spesielt at de lærte henne hvor viktig utdanning er.

Sara: now a days, we are teaching children to be self supporting, because parents are dying at an early age, for example, we are teaching how to cook, how to do things, working seriously, so that in case a parent dies when the child is still young that child can support him or herself. But for me when I was still young, my parents at least used to help me, and my parents died when I knew all the things.

Selv kunne hun ikke fortsette på skolen etter foreldrene hennes døde, men hun er desto mer skråsikker på at barna skal gjøre det bra på skolen. Selv hennes vanskelige (stubborn) sønn på 8 år, som ikke gjør det så bra i skolesammenheng. Han har hun sendt på internatskole og

når han kommer hjem i feriene så gjelds det å disiplinere, “with a big canes”, slik at han holder seg rolig i en uke i alle fall. Det fungerer ikke lenger enn det. Og når de blir store nok (14-15 år) til å forstå mer, kommer hun ikke til å gi dem “canes” lenger, men gi dem råd.

Barna hennes skal bli selvstendige og suksessfulle slik at de kan sørge for seg selv og henne når hun blir gammel, og da er det viktig å disiplinere dem. Som hun sier: “if you don’t discipline children this generation, you can get nothing. You have to discipline that child seriously, so that you can get good yields in the future.”

Funn i casen om Sara

Denne siste casen, historien om Sara, illustrerer hvordan konteksten påvirker familielivet, oppdragelsen og disiplinering, og hvor viktig det er å ha et helhetsperspektiv på caning. Hun beskriver, på samme måte som Emma, noen oppdragelsesmål for barna sine. En forskjell er at Sara trekker inn et bredere perspektiv, nemlig at barna skal klare seg selv dersom foreldrene dør i en tidlig alder, noe flere informanter oppga at de hadde opplevd. Faktorer utenfor familien blir presentert som grunnlag for å gjøre fysisk avstraffelse. Fattigdom, sykdom og lav gjennomsnittsalder er større kontekstuelle faktorer som gjør at oppdragelsen har press på seg. Sara beskriver sin måte å gjøre fysisk avstraffelse på som hardere enn det Emma gjør. Hun sier at hun slår “seriously”, og at hun må det for at det skal gå bra med barna i fremtiden. Hun sier også at hun bruker “big canes”. På denne måten er Sara et unntak fra andre informanter, da det er ingen andre enn henne som har brukt så sterkt graderingsord på sin egen handling.

Kapittel 7 - Diskusjon

Vi har nå sett hvordan man kan dekonstruere caning-episoder ved å benytte seg av kategoriene; hvordan, konsekvens, hvem, hvor, hvorfor, hva og når. Vi har også sett hvordan disse funnene kan se ut i praksis, ved å ta utgangspunkt i livene til Emma, John og Sara.

I dette kapitlet henter jeg opp igjen teoriene som jeg introduserte i kapittel 3. Formålet med kapitlet er å lage en tykkere beskrivelse av mønsteret av mening rundt caning. Den forklarende rammen deler jeg inn i tre deler, der den første omhandler caning på et makronivå, i en kultur og et samfunn i endring. Deretter går jeg over til mikronivå, barnets perspektiv og foreldreperspektivet. Til slutt har jeg relasjonen mellom barn og foreldre i fokus. I alle nivåene tar jeg opp temaer som er viktige for å belyse gråsonen mellom hva som

er akseptabel og uakseptabel bruk av caning i oppdragelsen, og hvilken mening som tillegges denne gråsonen.

Kontekst – et samfunn i endring

At samfunnet som kontekst er en viktig faktor som påvirker gråsonen blir enda tydeligere når konteksten er i endring, for eksempel ved innføring av forbud mot fysisk avstraffelse i skoler. Alle tre casene er historier om liv i et samfunn i endring. Endringene kan blant annet beskrives som urbanisering og individualisering, som gjensidig påvirker hverandre.

Urbanisering

I historien om Emma, forteller hun at hun har vokst opp på landsbyen og nå bor med sin kjernefamilie i byen. Dette er en historie som går igjen hos flere informanter, og illustrerer urbaniseringen inn til Fort Portal. Stor folkevekst, bygging av infrastruktur, fokus på og tilgang til utdanning og arbeid, gjør bylivet attraktivt, og hardt liv preget av fattigdom på landsbyen blir en motsats som presser folk ut av landsbyene (Wesonga, 2017). Å gi barna et liv som er materielt bedre enn det de selv vokste opp med fremstår som viktig for mange av mine informanter.

I gjennomlesning av intervjuene fant jeg ingen markant forskjell mellom by og landsby når det gjaldt holdninger på fysisk avstraffelse. Det finnes holdninger blant de som bor i byen som var tydelige på at fysisk avstraffelse var nødvendig og nærmest en plikt, og det var det også i landsbyen. På samme måte var det informanter som sa at de ikke støtter fysisk avstraffelse både i byen og på landsbyen. Det var ikke oppgavens hensikt å sammenligne disse to stedene, da det var verken en kvantitativ studie eller en komparativ studie. Dette vitner om en naturlig variasjon i holdninger. Samtidig er det to ulike kontekster og type liv som kan prege oppdragspraksisene. Det at barna må oppdras raskt for å klare seg, kan føre til et “foreldrestress” som kan tenkes å være større i et liv på landsbyen. Det kan tenkes at man i byen har mer tid og mulighet til å benytte seg av positive disipliningspraksiser. Samtidig blir by-livet også omtalt som hektisk. Men er det bare et spørsmål om tid? Thomas, læreren, mener at utdanning er en viktig faktor, men at det først og fremst handler om livets skole:

Thomas:... some are educated, but the way they handle their children, is as if they did not actually go to school, and you find someone who did not go to school is handling

his or her children well. So in many ways of course there are those actually who have that attitude of bringing up children well, and there are those of course who are harsh.. yes.. but the majority to me are harsh.

Individualisering

Individualiseringen vises blant annet i endringer i familiestrukturen. Flere jeg snakket med vokste opp med flere generasjoner og med andre barn uten biologiske bånd til dem, men som ble deres søsken i praksis. En informant fortalte at hun ikke visste om de hun vokste opp med var hennes biologiske søsken eller ikke, før i voksen alder. Hun hadde vokst opp i en familie med en tydelig kollektivistisk holdning: "vi deler av det vi har". Familie settes høyt i en slik kultur, også fjernere slektninger, venner og venners barn. Sterk solidaritet preger kulturen. Dette er også påvirket av og påvirker økonomien til familien. Selv om denne kollektivistiske holdningen fortsatt står sterkt og preger samfunnet, blir det rapportert en endring bort fra den og mot en individualisering. Det blir vanligere å bo med kun kjernefamilien i hjemmet.

På hvilken måte påvirker dette bruk av caning i oppdragelsen? Når det tidligere var en hel landsby som oppdro barna, står i dag privatlivet sterkere rundt familiene. Dette viser seg ved at informantene forteller om en høyere terskel for å blande seg inn i andre foreldres måter å oppdra sine barn på. En ansatt i den offentlige helseinstansen forteller:

Maria: You know, before, everyone in the village was your parent, and had the right to punish you or tell what you did to your parents. But now there is a different set up, now it's more like "who are you to say that about my kid?".

Mange sier at de ikke vil at andre voksne skal slå sine barn, samtidig så er mange kritisk til foreldre som blander seg inn i om lærerne slår barna deres. Det at noen foreldre sier ifra til lærere om dette, kan tyde på en holdningsendring mot mindre aksept når det gjelder caning, men holdningsendringene kolliderer med de godt etablerte normene. Noen løfter opp måten det ble gjort på før, altså at mange kan blande seg inn i oppdragelsen og disiplinen av barna.

Ali: These days, things have gone on changing in terms of upbringing. Very few parents now and neighbours within societies care about the neighbour's child. Instead of upbringing a child as a team, as a whole village, it is now to whom it may concern – that is the trend it is taking and because of that we are having a challenge in the way that we have a big number of children who are being brought up and they don't have a sense of direction, because they are not guided, but if a mother or a father of that family is a busy one then the children take their advantage of misbehaving in very many ways.

En kollektivistisk måte å tenke oppdragelse på, fører til en gjennomsluktighet i samfunnet der også den uakseptable caningen blir oppdaget og rettet på. Da kommer det også an på hva man definerer som uakseptabel caning. I et individualisert familieliv kan volden bli skjult og skambelagt. Samtidig kan det i et kollektivistisk familieliv også være skamfullt å bli slått foran andre. På den andre siden kan et økende privatliv skjermes og beskytte barn fra vold fra andre voksne som har andre relasjoner til barna og som kan ha andre holdninger til oppdragelse.

Å gripe inn

Et tema jeg har nevnt som kan belyse hva mine informanter mener er akseptabelt og uakseptabelt, er å gripe inn i situasjoner der andre foreldre går over grensen. "Have you ever witnessed a situation where a parent has gone overboard in disciplining?". De aller fleste informantene svarte "ja", og fortalte om voldsepisoder de hadde vært vitne til. Informantene forholdt seg ulikt i disse situasjonene. Flere fremstiller seg som helter som griper inn i situasjonen og retter på vedkommende. Noen sier: "... ikke gjør det slik", andre korrigerer og sier "gjør det heller slik, legg ungen ned og slå slik ...". Andre igjen forteller om barns rettigheter og at man kan bli straffet.

Flere informanter forteller at det ikke er vanlig å gripe inn i andres oppdragelse av sine barn, og mener at privatlivet er sterkt rundt familier, både i forhold til andre og i forhold til staten. En annen ansatt i den offentlige helseinstansen, Emily, forteller:

Emily: hmm.. I think there's no much line, it depends on every parent's decision. And most of the time unless the child... has been hurts physically... even the authorities, government authority may not intervene. After all it is your child you are disciplining, and maybe other parents may not even mind. Maybe a few can say "ooh, oh no you have gone too much, oh ..." or anything, but most of the time people don't mind. Yeah, they don't care, it's your child, you discipline them and they leave it at that.

Normalt

Kan det forventes å gripe inn i en situasjon som er vanlig? Det vises både i statistikken, teorien og i intervjuene, at caning er utbredt og vanlig. Som Nadia forklarte: "... here beating is normal. In case of anything, the only punishment is beating ...". Det er et tema som snakkes om og som kan spøkes om, altså er det ikke tabu. Det at det er vanlig og ikke tabu, gjør at caning er noe som kan skje ut i det åpne. Det kan også gjøre at det opprettholdes som en norm og en selvfølgelighet i samfunnet. Dette kan føre til at det bagatelliseres med hensyn til alvorlighetsgrad, og at vold ikke oppdages fordi både det akseptable og det uakseptable blir kalt caning. I Norge, hvor vi har en nulltoleranse på bruk av fysisk avstraffelse, og kaller alt for vold, kan det føre til at den fysiske avstraffelsen som skjer blir holdt innenfor husets fire vegger.

Det faktum at caning er normalt, påvirker konsekvensen av den fysiske avstraffelsen. Det er større risiko for å bli utsatt for fysisk avstraffelse steder hvor det er ansett som normalt enn i samfunn der det blir ansett som unormalt (Lansford et al., 2005, s. 1236). Å bruke caning i samfunn der det er normalt har mindre negative effekter på barns utvikling enn å bruke caning i land hvor det er uvanlig (ibid, s. 1244). Normaliteten gjør at det ikke blir like mye stigma rundt det som i samfunn der det er ulovlig og må holdes hemmelig. I tillegg ilegges det ofte meningen om at foreldrene vil deg vel, som er en mer helsefremmende mening og tolkning. Dette sier likevel lite om hvilken opplevelse av sammenheng barn har rundt caningen, men det kommer jeg tilbake til.

Samtidig kan man tenke seg at risikoen for å bli utsatt for uakseptabel caning eller vold også er større når caning er vanlig og gråsonen er vanskelig å få tak i, fordi foreldre kan komme til å bruke denne metoden i affekt, og dermed påføre skade på sine barn.

Det normale og vanlige inneholder en assosiasjon til det som er statisk. Vi tenker ofte at det normale varer, og at det er slik det bør og skal være. Kulturer og samfunn er aldri statiske enheter, men dynamiske og konstant i endring (Dahl, 2013, s. 43). På samme måte er holdningene rundt hva som er akseptabelt og uakseptabelt når det gjelder caning, ikke statisk, men i endring. Gråsonen er kompleks og dynamisk.

Emily: mm, here when a child is misbehaving of course in an African set up you have to discipline.. or correct. Mm, somehow we are learning that you can discipline a child or you can correct a child without maybe beating. Where as in the past maybe you could cane a child, you spank and make sure that maybe he gets (...) himself, but now you can talk to the child.. but most of the time if there are children where you can talk and talk and they will not change, some slight beating is needed, somehow you can beat and somebody comes to his senses.

Sitatet fra intervjuet med Emily viser at holdningene rundt fysisk avstraffelse er i endring, men at det fremdeles blir sett på som nødvendig i noen tilfeller.

Barneperspektivet

Midt i en kontekst i endring finner vi hovedpersonene i alle intervjuene, samtalene, teoriene og diskusjonen – barna. Barnets perspektiv er et viktig bidrag inn i et den tykke beskrivelsen av temaet og problemstillingen. Hvordan forstår barna gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel caning? Hvor mener barn selv at grensen bør gå? Hva mener de om saken når de blir voksne og selv har barn?

Barnets perspektiv

Barnets perspektiv kan deles i to (Øvreeide, 2009, s. 187). Det ene perspektivet ser situasjonen ut ifra “barnets synsvinkel”. Av etiske grunner har jeg ikke intervjuet barn,

dermed er det nærmeste jeg kom barnets synsvinkel å intervju voksne om deres opplevelser som barn. På denne måten har jeg fått et inntrykk av hvordan det har vært å være barn for dem. I historien om John, beskriver han sitt perspektiv ut fra en voksens perspektiv om å være et barn. “Du får meg til å huske ...” sa han i løpet av intervjuet. Vi får et innblikk i hvordan han gir mening til det som har skjedd i hans barndom. Barnets synsvinkel handler også om deres stemme og stemmerett, som har blitt lovbestemt i barnekonvensjonen (ibid, s. 186). Barnets stemme er noe som, for meg, er viktig å inkludere i oppgaven.

Den andre delen av barnets perspektiv er “barnets beste”. Altså hva voksne anser som det beste for barnet og barnets utvikling. De to barne-perspektivene kan stride mot hverandre, men de kan også samsvare med hverandre. Begge barne-perspektivene er viktige i oppgaven da barnets opplevelse kan belyse temaet mer helhetlig, og fordi det i arbeid med familier rundt fysisk avstraffelse vil være viktig å ta hensyn til barnets beste. Et begrep som er relevant for begge perspektivene er Antonovsky’s opplevelse av sammenheng. Det fremhever meningen som barnet konstruerer rundt en hendelse eller situasjon, altså barnets subjektive opplevelse av situasjonen. I tillegg mener Antonovsky at det å ha en opplevelse av sammenheng er en viktig helsefremmende faktor, altså har det en sammenheng med hva som er det beste for barnet.

Opplevelse av sammenheng

Opplevelse av sammenheng handler om å oppleve en hendelse som forståelig, håndterbar og meningsfull. Et større mål kan gjøre en hendelse meningsfull. Det er en vanlig oppfatning av voksne at; “Jeg ble slått som barn og jeg ble suksessfull, derfor slår jeg ...”. Voksne som har opplevd fysisk avstraffelse som barn har fått det forklart at foreldrene slo fordi de ønsket det beste for barnet. De måtte lære barna forskjellen på rett og galt. Dermed får foreldrenes caning noe av æren for at de som voksne har klart seg bra, er disiplinerte og arbeider hardt.

Relasjonen, eller kategorien *hvem*, kan være en viktig meningsskapende ramme rundt caningen. Det at det var en person med oppdrageransvar for John, som han hadde en nær relasjon til og også hadde positive opplevelser sammen med, bidrar til at han fremstiller historien med sin bestemor på en annen måte enn opplevelsen med tanten. Forskjellen på disse to hendelsene kan belyse at relasjonen er relevant for opplevelsen av å bli utsatt for fysisk avstraffelse.

Casen belyser også hvor viktig kategorien *hvorfor* blir. Forståelsen, i opplevelse av sammenheng, kan i stor grad handle om kategorien *hvorfor*. En oppdragerrelasjon gir grunn for å tenke at caning i oppdragelsesøyemed kan settes i en mer forståelig sammenheng enn i en annen relasjon, da målet automatisk blir oppdragelse. I casen om John blir det også illustrert hvor alvorlig det er dersom caningen blir opplevd som meningsløs. Han fremstiller denne hendelsen som om den har satt mer negative spor enn den med bestemoren. “Meningsløsheten er kanskje voldens farligste innhold. Når volden ikke har noen mening, blir den også umulig å beskytte seg mot. Det som er uforståelig og uforklarlig, kan heller ikke forhindres eller forebygges.” (Isdal, 2000, s. 10).

Casen til John avslutter med et sitat der han sier noe om at han har klart seg til tross for. Han har hatt gode ferdigheter på skolen og lært om sine rettigheter, som han kan ta i bruk dersom han blir utsatt for noe som krenker disse rettighetene igjen. Han forteller om en positiv utvikling og en tillært håndterbarhet som, fra et narrativt perspektiv, kan være et viktig punkt å fortelle fram i hans historie om seg selv.

Opplevelse av sammenheng blir her brukt for å forstå den subjektive opplevelsen av å bli utsatt for caning. Det at foreldre eller andre voksne har en gyldig grunn for å bruke denne oppdragelsespraksisen kan gjøre at barna lettere kan forstå, håndtere og finne mening i hendelsen. Grunnen kan settes i sammenheng med oppdragerrelasjonen. I historien til John opplever han caningen som uforståelig og meningsløs når den voksne som utsetter han for caningen ikke oppgir en grunn som er gyldig for ham. Caningen oppleves da som alvorlig og uakseptabel. På den måten ser vi en kobling mellom en opplevelse av sammenheng, og grensen mellom akseptabel og uakseptabel caning. I neste avsnitt ser vi hvordan foreldrenes opplevelse av sammenheng påvirker caningen.

Foreldreperspektivet

Hvilken opplevelse av sammenheng har foreldrene rundt caning-praksisen? Og hva sier dette om gråsonen mellom hva som er akseptabelt og uakseptabelt av caning i oppdragelsen? Hvilken mening tillegger de foreldrene som bruker caning, denne praksisen? Dette er relevant fordi det er et nært forhold mellom hvordan man forstår et fenomen, og hvordan man handler og forholder seg til det (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 34).

Effekt

Det er varierte meninger blant informantene om fysisk avstraffelse fungerer eller gir ønsket effekt, altså fører til forbedret atferd hos barna. Sara forteller fram caning som en midlertidig løsning, og det gir effekt i cirka en uke før sønnen går tilbake til den uønskede atferden. Andre mener at fysisk avstraffelse aldri fungerer. Noen sier det fungerte før, men ikke nå i dag slik som samfunnet har blitt. Nadia lurte på: "... hvis det fungerer, hvorfor er folk så "ødelagte" da?". Noen mener det er fordi barna blir vant og ikke bryr seg lengre, slik at det ikke har den effekten de ønsker. Andre igjen mener at det fungerer, og flere sier at det noen ganger er det eneste som fungerer. Ramona, en av mødrene som jeg intervjuet på landsbyen som mente at caning fungerer, sier: "I call the child and get a small stick, cane her slowly slowly, through that – talking to her, say "please don't do this, don't do this" so that tomorrow, that child will not repeat the same." Et vanlig ordtak i Uganda er: "The ears of the African child are on the buttocks" (Komakech, 2008). Dette illustrer hvor utbredt oppfatningen om at caning er nødvendig for å få et barn til å høre på hva du sier.

Mødres ansvar

Både Emma og Sara presenterer seg som gode og ansvarlige mødre med et reflektert forhold til hva de bruker av oppdragelsesmetoder. Historiene deres fortelles ut ifra en stolthet rundt å gjøre sin oppgave som mor på en måte som de mener er best for sine barn og i tråd med det samfunnet mener er sosialt akseptert.

Grunnen til at jeg fremhever "mor" og ikke forelder, er fordi det i hovedsak blir sett på som mors ansvar å oppdra barna, og da også disiplinere dem. Det å inkludere far i oppdragelsen er noe som sosialarbeidere jobber med, og kan tenkes at er i endring.

Ali: In Africa here, whether it is an educated family or not it is... to 98% it is always the mother to up – bring up a child. Why? Because in the African setting, and I think this one is a bit cross cutting, but in many communities here in Africa, the man is always the bread winner. So, he has to move out (være ute) look for how the family can survive as the mother is at home with his children. So, you realize that in most cases the behaviours of these children will always be determined by their mother.

Det er viktig å presentere seg som en god mor, eller en god kvinne, i forhold til samfunnets standarder. Som Annfelt (2007, s. 99) skriver: “For å bli tolket som “riktige” kvinner (eller mødre), må man opptre på kulturelt overbevisende måter”. Særlig kan man tenke seg at dette er viktig i et samfunn hvor måten man oppdrar barna sine er synlig for samfunnets medlemmer. Det ble ansett av flere som uakseptabelt å ikke cane barna sine. Det er oppfattet som et ansvar og en plikt for mødre å disiplinere barna sine. Dette henger sammen med at caning blir koblet til barnets beste.

Caning og barnets beste

Det ansees som barnets beste å bli hardt arbeidende, disiplinert, “ordentlig” og å kunne forholde seg til andre mennesker med respekt og godhet. Dette er oppdragelsesmålet, og det er mange som mener at middelet er caning. Det er flere som fremstiller det som at det ikke går bra med barn som ikke er oppdratt. Læreren jeg snakket med koblet det å ha foreldre som ikke vil bruke caning, med antisosial atferd hos barna. Det blir sett på som nødvendig, for barna, foreldrene, familien og samfunnet. Caning blir meningsfullt når det blir ansett som det beste for barnet.

Den dårlige følelsen

Caning blir ansett som et ansvar, og barnets beste. Likevel sier Emma at hun ikke liker å slå barna sine, og at hun sitter igjen med en dårlig følelse på slutten av dagen. Hun forklarer den dårlige følelsen ved at hun ikke liker å se dem gråte. Hadde hun hatt en dårlig følelse dersom skillet mellom akseptabel og uakseptabel caning hadde vært fullstendig klart? Hun sier også at hun ikke har brukt caning som straff på et år. Hun har da måtte brukt andre disiplineringmetoder når barna har oppført seg på en måte som hun ikke liker.

I sin “caning-rutine” har Emma lagt inn reparasjonsarbeid i relasjonen til barna. Om hun gjør det for å få en bedre følelse selv, eller for barnet sin del er vanskelig å si. Det er også vanskelig å si om dette er en del av “oppskriften” som mange bruker. Det som har vist seg er at det er mange foreldre som mener at det er viktig å kommunisere med barnet gjennom caningen. Dette kan bidra til en større opplevelse av sammenheng for barnet og foreldrene, til å gjenopprette en god relasjon og bevare en trygg tilknytning.

Unntak

Casen om Sara skiller seg ut fordi hun var den eneste moren jeg intervjuet som beskrev den fysiske avstraffelsen hun selv gjorde så alvorlig som hun gjorde. Ut fra det informantene sier representerer denne måten å fortelle seg fram, et unntak. Samtidig har flere informanter beskrevet alvorlig fysisk avstraffelse som denne, men hvor det er andre som har utført den. Dette sier noe om at alvorlig fysisk avstraffelse ikke er uvanlig, men at det å fortelle det fram på denne måten er en historie som er sjelden. Det kan være en bekreftelse på at det er uakseptabelt å slå barna sine alvorlig. På andre måter representerer denne casen noen typisk holdninger rundt fysisk avstraffelse og grunner til å bruke denne praksisen. Casen illustrerer et viktig perspektiv.

Perspektiv

Casen om Sara gir et litt annet perspektiv enn de to tidligere casene. Dette perspektivet går igjen hos flere av informantene. Det handler i hovedsak om å lære barna å overleve i tilfelle foreldrene skulle bli borte. Flere av foreldrene til de jeg intervjuet døde da de var barn. På 1980-1990 tallet opplevde Uganda en HIV-epidemi som kan være grunnen til at flere mistet en eller begge foreldrene sine (Wikipedia, 2019c). Jeg tenker at dette er en kontekstuell faktor som påvirker barneoppdragelse og relasjonen mellom barn og foreldre, bevisst eller ubevisst, uttalt eller uuttalt. Det å ha en uvisst tidsfrist på å lære barna sine alt de trenger for å overleve må være en stressfaktor som i aller høyeste grad vil spille inn i valgene man tar som forelder. Det gjør noe med prioriteringene. Dette viser at nivåene; kontekst, individ og relasjon påvirker hverandre gjensidig og er alle med på å si noe om gråsonen og dens rammer.

Noen foreldre mener caning fungerer, andre mener det ikke fungerer, noen mener det er nødvendig, andre mener at disse holdningene er i endring. Hvordan foreldre gjør caning meningsfullt og om de gjør det, var varierende. Men hvilken mening caningen blir tillagt har mye å si for hvor foreldre setter grensen for hva som er akseptabelt og uakseptabelt når det gjelder caning. Jeg vil nå endre fokus fra individnivå til hva som skjer mellom familiemedlemmene ved å se på caning i lys av tilknytningsteori og systemteori.

Familien

Caning kan skje i mange kontekster; i skolen, blant venner og søsken, blant naboer eller andre i samfunnet. Jeg velger å fokusere på den caningen som skjer i familien utført av en omsorgsgiver mot et barn, og ser dette i lys av tilknytningsteori og systemisk teori.

Tilknytning og fysisk avstraffelse

Ut ifra tilknytningsteori, teori om vold og informanternes fortellinger om tøffe barndommer (eks: John), kunne man ha trukket en rask konklusjon om at store deler av befolkningen i Fort Portal har en utrygg tilknytning til de voksne rundt seg. Omsorgsrelasjoner preget av frykt kan føre til utrygg og desorganisert tilknytning (Broberg et al., 2000, s. 104). Dersom fysisk avstraffelse er så utbredt som det er globalt sett, ville da ikke mange stå i stor fare for å utvikle utrygg tilknytning og de risikofaktorene det fører med seg? Utrygg tilknytning, særlig desorganisert, er en stor risikofaktor for psykiske vansker senere i livet (ibid, 109).

Respekt er et ord som aktivt blir brukt i sammenheng med caning og disiplin. Respekt blir fremstilt som middelet og målet i disiplin. Respekt for sine eldre blir sett på som en av de viktigste verdiene for et barn å lære seg. Men, respekt blir ofte blandet med frykt.

Helena, en sosialarbeider sier dette:

... most people tend to confuse respect with fear. 'Cause, at times many parents think that their children respect them because you're beating that child (...) you just use force or yeah, try to make things happen, and yet you are doing the opposite. So at times you may think children respect you and yet they fear you and do things out of fear, but not respect.

Dersom vi da tenker at det å bruke fysisk avstraffelse i oppdragelsen fører til at samspillet i stor grad blir preget av frykt, kan det da være en sammenheng at mange barn som har opplevd mye fysisk avstraffelse i oppdragelsen har utrygg tilknytning. Ut ifra mine erfaringer og observasjoner så fremstår det likevel ikke som at store deler av foreldre-barn samspill er preget av frykt. Foreldrene forteller fram nære relasjoner og sterke bånd mellom seg og barna sine. Vi vet at det som er viktig for å fremme trygg tilknytning er lydhørhet, forutsigbarhet og sensitivitet hos foreldrene (Broberg et al., 2000, 103). Disse omsorgsevnene kan kombineres

med å bruke fysisk avstraffelse, og kan da være essensielle for å bevare den trygge tilknytningen.

Et tilknytningsperspektiv kan illustrere hvor kompleks gråsonen rundt caning er, fordi den kan inneholde andre handlinger enn caningen isolert. Kommunikasjon og reparasjonsarbeid, i tillegg til å være forutsigbar og sensitiv, kan fremme trygg tilknytning mellom barn og foreldre. Dette kan også fremme en god og respektfull relasjon. Dette igjen kan minske risikoen for negative konsekvenser av den fysiske avstraffelsen, og fremme sunn utvikling.

Gråsonen i et systemisk perspektiv

Når det gjelder forklaringsrammer rundt familier og hva som skjer i familier, kan systemisk tenkning være anvendelig. Systemisk tenkning tilfører et annet perspektiv inn mot temaet enn kontekstuelle og psykologiske perspektiver.

Mange systemiske familieretninger er opptatt av mening, men ikke i form av forklaring. Den systemiske tenkningen gir et alternativ til den lineære årsakssammenhengen. Innenfor systemisk tenkning er man ikke opptatt av hvorfor, fordi man tenker at det ikke nødvendigvis er en direkte sammenheng mellom "A og B". Som jeg gjennom oppgaven har vist, er det svært komplekst hvorfor foreldre bruker caning i oppdragelsen. Og det er komplekst hvorfor noen setter grensen én plass, mens andre setter grensen en annen plass. Gråsonen er kompleks, og i følge systemisk tenkning er det umulig å finne én årsak, derfor er dette heller ikke et mål.

De familierapeutiske retningene møter denne kompleksiteten på ulike måter. Inspirert av sosialkonstruksjonismen er, blant annet den språkssystemisk familierapeutiske retningen, opptatt av at mening er samskapt i språket (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 33). Overført i denne sammenhengen, kan man tenke at gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel caning skapes og opprettholdes i dialog mellom mennesker. Ut ifra dette kan vi forstå det som viktig hvordan vi snakker om caning, hvilke ord vi bruker, og hvordan vi definerer gråsonen.

En annen måte å forstå gråsonen ved å anvende systemisk perspektiv, er å forstå det slik at når et system blir satt ut av balanse, vil systemet forsøke å gjenopprette balansen på ulike måter (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 28). Dersom vi ser på samfunnet som et system, som blir satt ut av balanse ved holdningsendringer og lovendringer, kan informantenes ulike måter å

forklare caning på, forstås som forklaringsmodeller som har som hensikt å gjenopprette balansen i systemet.

Systemisk teori handler i stor grad om å romme kompleksiteten, og det at ting henger sammen med hverandre. Dette gjelder også på tvers av generasjonene. Det er ulikt hvordan informantene mine forholder seg til sine egne barndomserfaringer. Noen mener de vil ta det med videre, andre mener de vil gjøre det motsatte. Dette setter et flergenerasjonsperspektiv på caning, og sier også noe om at endringer tar tid. Kanskje særlig i et samfunn der respekt for sine eldre står som en sterk verdi.

Det er mange måter å forstå gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel caning. Det systemiske perspektivet er et teoretisk perspektiv som ikke ble innført av informantene, men som kan utvide og gi alternative perspektiver inn i problemstillingen. I familiearbeid jobber man ofte med familiesystemer som har blitt sittende fast i et "låst system". Da kan det å utvide perspektiver eller gi alternative perspektiver være å en måte å løse opp i dette på.

Oppsummering

I diskusjonsdelen har intensjonen vært å plassere funnene, som jeg har trukket ut fra intervjuene, tilbake inn i den konteksten de befant seg i – en kontekst i endring. Samfunnet i Fort Portal i Uganda er i endring og det påvirker mange områder i livet, også oppdragelsespraksisene. Det gjør det tydelig at gråsonen ikke bare er tvetydig, variert og kompleks, men også at den er dynamisk og i endring. Sam, en ansatt i den offentlige helseinstansen, oppsummerer det godt når forteller at på den ene siden så vil ikke foreldre la barna gå gjennom det som de selv gikk gjennom, men på en annen side tror han ikke at caning noen gang kommer til å stoppe i Uganda ettersom det blir sett på som disiplin.

Sam: And even the children that you are going to have, you won't put them on what your parents did to you... so those are the ways that are trying to change... how we are treated and how children of these days are treated. But, caning in Uganda... for it, it may not stop. Cause in Uganda caning a child, it's like disciplining. When you don't cane that child, it will misbehave.

Det systemiske perspektivet anerkjenner kompleksiteten i et fenomen, og forholder seg til at ting henger sammen. Samfunns-, individ- og familieperspektivene påvirker hverandre

gjensidig. Eksempler på dette kan være når mødres oppdrageransvar blir kontrollert og gjennompekt i et kollektivistisk samfunn, noe som gjør det viktigere for mødre å gjennomføre sin plikt som disiplin-ansvarlig. Å bo på landsbyen kan påvirke foreldres perspektiv på disiplin, ved at prioriteringene blir annerledes enn i byen. En trygg tilknytning kan føre til større opplevelse av sammenheng, ved at caningen blir utført av en person med oppdrageransvar for deg som vil ditt beste.

Kapittel 8 - Implikasjoner for videre familiearbeid

I Uganda

Temaet caning fremstår relevant og interessant å jobbe med i Uganda. Caning er vanlig i Uganda, men for å utføre det på en sosialt akseptabel måte, bør det i følge mine informanter følges en slags oppskrift. Oppskriften beskriver hva man skal cane med, hvor på kroppen det er lov å cane, hvem som kan cane, hvordan caningen skal skje, konsekvensen av caningen, når man kan bruke caning og hva som er gyldig grunn. Dersom man handler utenfor oppskriften, oppfattes caningen som uakseptabel. Forståelsen av hva som er akseptabelt og uakseptabelt er relevant å snakke om fordi den påvirker hvordan vi handler og forholder oss til det. Som Sam sier: så lenge caning blir oppfattet som disiplin, vil det ikke stoppe.

Flere av informantene jeg har intervjuet forteller om opplevelser der de har vært offer for eller var vitne til uakseptabel bruk av caning. Skoler i Uganda har fått forbud mot å bruke fysisk avstraffelse, og kanskje kommer loven til å ramme hjemmet også, men lover har ikke mye kraft dersom definisjonen “fysisk avstraffelse” ikke inkluderer caning i folkets øyne. Det å ha en tydelig grense mellom akseptabel og uakseptabel bruk av caning kunne ha bidratt til å redusere den uakseptable bruken av caning. Dette kan gjøres ved å benytte to begreper, for eksempel caning og vold, I tillegg bør foreldre oppfordres til å, gjennom å være forutsigbar, sensitiv og lydhør, bevare den trygge tilknytning og gode utviklingsfremmende relasjonen til sitt barn.

I Norge

Mitt håp er at min oppgave skal føre til mindre “vaghet” rundt caning som et kulturelt fenomen for å kunne møte det med mer forståelse for at det finnes en grense der. Vold er vold for alle, også i samfunn der fysisk avstraffelse i oppdragelsesøyemed er akseptabelt. Å møte

et kulturelt ladet fenomen i familiearbeid kan føre til misforståelser og dårlig kommunikasjon dersom vi avfeier fenomenet som “kultur” og glemmer å stille oppfølgingsspørsmål.

På tross av oppgavens problemstilling og mål om å forstå, ønsker jeg at den kunnskapen som følger av denne oppgaven, ikke skal føre til at familiebehandlere tar seg til takke med dette, men at den kan brukes til å generere nye, nysgjerrige, reflekterte og nyttige spørsmål til de familiene vi møter som benytter seg av fysisk avstraffelse i oppdragelsesøyemed. Jeg håper at denne oppgaven bidrar til mer forståelse, som igjen skaper tilstrekkelig nærhet til at vi fortsetter å snakke sammen om temaet.

Videre forskning

Det er mange muligheter for interessante forskningsprosjekter videre ut fra dette prosjektet. Én forskningsmulighet tar kritikken mot tilknytningsteori på alvor og foreslår å gjøre en tilknytningsstudie i en Ugandisk kontekst. Har barna i Uganda den samme tilknytningsatferden som barn i vestlige land? Dette kunne også ha blitt en interessant komparativ studie med utgangspunkt i forskning på tilknytning.

Et tema som mange informanter fortalte om av eget initiativ, som det hadde vært interessant å ha mulighet til å gå dypere inn i, er ste-mødres rolle som omsorgsgivere for sine ikke-biologiske barn. Hvilke oppdragelses- og disiplineringspraksiser finner man her? Her kunne man også trukket inn tilknytningsteori. En annen mulighet er å gjøre dette caning-studiet med en mer etnografisk vinkling, bodd i familier og observert familiepraksiser. I tillegg kunne man ha gjort en komparativ studie, og sammenlignet for eksempel Uganda og Norge.

Avslutning

Jeg har ønsket å svare på problemstillingen “Hvordan kan man forstå gråsonen mellom akseptabel og uakseptabel caning i oppdragelsen i Uganda?”. Jeg har gjennomført tjue intervjuer i Uganda om foreldres, sosialarbeideres og andre voksnes egne erfaringer og tanker rundt caning, og drøftet i lys av teorier som belyser temaet fra flere nivåer.

Ved å dykke ned i dette temaet har gråsonen vist seg å ikke bare være bred og kompleks, men også dynamisk og i endring. Gråsonen mellom hva som er akseptabelt og uakseptabelt avhenger av konteksten og omstendighetene rundt caningen, og jeg har valgt å dekonstruere

omstendighetene og kategorisere inn i ulike faktorer som spiller inn på dette; hvordan, konsekvens, hvem, hvor, hvorfor, hva, og når. Disse faktorene har jeg satt inn i praksis ved å illustrere dem med tre caser. Deretter har jeg, i lys av systemteori, anerkjent kompleksiteten i gråsonen gjennom å ha et helhetlig perspektiv på temaet og sett på det fra samfunnsnivå, individnivå og familienivå.

Når caning blir definert som vold, blir det ansett som uakseptabelt. Når caning blir definert som disiplin, blir det ansett som akseptabelt. I lys av sosialkonstruksjonismen, er måten vi forstår et fenomen på, relevant for hvordan vi handler og forholder oss til det fenomenet. Innledningsvis skrev jeg at et delmål med oppgaven var å lage en definisjon av fysisk avstraffelse i en Ugandisk kontekst. Gjennom oppgaven er det tydelig at begrepet “fysisk avstraffelse” ikke er et nyttig begrep for å snakke om og beskrive caning i oppdragelsen fordi det er et begrep som få kjenner seg igjen i. Men det som har blitt mer forståelig er hva akseptabel caning er. Kort sagt kan man si at grensen går der caning skjer; uten grunn, for alvorlig, for ofte, at det er andre enn foreldrene som slår barna, å slå barna hvor som helst på kroppen, når man slår med andre ting enn en pinne, når man slår i sinne eller at det blir forhastet og impulsivt, eller når konsekvensen av caningen er skade.

Kilder

Bøker

- Antonovsky, A. (2014). *Helsens mysterium. Den salutogene modellen*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Broberg, A., Almquist K. & Tjus, T. (2006). *Klinisk barnpsykologi. Utvikling på avveier*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Dahl, Øyvind. (2013). *Møter mellom mennesker. Innføring i interkulturell kommunikasjon*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hennink, M. M. (2007). *International Focus Group Research. A Handbook for the Health and Social Sciences*. New York: Cambridge University Press.
- Isdal, P. (2018). *Meningen med volden*. (2. Utg). Oslo: Kommuneforlaget.
- Jansen, A. (2013). *Narrative kraftfelt. Psykologisk utviklings hos barn og unge i et narrativt perspektiv*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johnsen, A. & Torsteinsson, V. W. (2012). *Lærebok i familieterapi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Makau, T. (2013). *How to be a successful mother. Tips for beginners*. Nairobi: Paulines Publications Africa.
- Mwiti, G. K. (2016). *Parenting with purpose & African wisdom*. Nairobi: Arba Publications.
- Risjord, M. (2014). *Philosophy of social science. A contemporary introduction*. New York: Taylor & Francis Group.
- Smith, L. (2006). Bowlbys teori om barnets bånd og empiriske studier av tilknytning. I Gulbrandsen, L. M. (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling. Innføring av psykologiske perspektiver*. (s. 139-171). Oslo: Universitetsforlaget.
- Waaktar, T. & Christie, H. J. (2000). *Styrk sterke sider. Håndbok i resilience grupper for barn med psykososiale belastninger*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Wanda, P. (2007). *Bringing up children. In a permissive society*. Nairobi: Paulines Publications Africa.
- Wennerberg, T. (2011). *Vi er våre relasjoner. Om tilknytning, traumer og dissosiasjon*. Arneberg forlag.

Øvreeide, H. (2009). *Samtaler med barn. Metodiske samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner*. (3. Utg.) Kristiansand: Høyskoleforlaget

Artikler

- Annfelt, T. (2007). Heteronormal nok? Heteronormering som veileder for norsk familiepolitikk. I: Annfelt, T & Andersen, B. Når heteronormativiteten må forklare seg. Tapir Akademiske forlag.
- Appleton J. V. & Stanley N. (2011). Physical abuse and corporal punishment. *Child abuse review*, vol 20, s. 1-5. DOI: 10/1002/car.1168
- Arshad M., FitzGerald, M. & Salahuddin S. (2009). The effects of physical punishment in child discipline. *Irish Medical Times*, sept. 11 2009, s. 43, 37; *Health Research Premium Collection* s. 52, 54.
- Boydell, N., Nalukenge, W., Siu, G., Seeley, J. & Wight, D. (2017). How mothers in poverty explain their use of corporal punishment: A qualitative study in Kampala, Uganda. *PubMed Central*. 29(5): 999–1016. Doi: 10.1057/s41287-017-0104-5.
- Douglas, E. M. (2006). Familial violence socialization in childhoos and later life approval of corporal punishment: A cross-cultural perspective. *American journal of orthopsychiatry*, vol 76. No. s. 23-30. DOI:10.1037/0002-9432.76.1.23
- Geertz, C. (1994). Thick description: Toward an Interpretive Theory of Culture. I Michael Martin and Lee C. McIntyre (red), *Readings in the Philosophy of Science*, Camr., Mass., The MIT Press, s. 214-231.
- Gershoff, E. T. (2017). School Corporal Punishment in Global Perspective: Prevalence, Outcomes, and Efforts at Intervention. *PubMed Central*. 22(SUP1): s. 224–239 Doi: 10.1080/13548506.2016.1271955
- Ho, G. W. K. & Gross D. A. (2015). Differentiating physical discipline from abuse: Q findings from Chinese American mothers and pediatric nurses. *Child abuse & neglect* 43, s. 83-94. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.03.012>
- Lansford, J. E., Dodge, K. A., Malone P. S., Dario B., Zelli A., Chaudhary N., ... Quinn N. (2005). Physical discipline and children's adjustment: Cultural normativeness as a moderator. *Child development*, vol. 76, no. 6, s. 1234-1246.
- Manum, O. A. (2015). Innvandrernes utfordringer til norsk barnevern. *Norges barnevern*, vol. 92, no. 2, s. 140-146. Universitetsforlaget.

- Roseneil, S. & Budgeon, S. (2004). Cultures of intimacy and care beyond the “family”:
Personal life and social changes in the early 21st century. *Current Sociology* 52 vol. 2,
s. 135-159.
- Taylor, C. A., Hamvas L. & Paris, R. (2011). Perceived instrumentality and normativeness of
corporal punishment use among black mothers. *Family Relations. Interdisciplinary
Journal of Applied Family Studies. Vol 60. S. 60-72. DOI:10.1111/j.1741-
3729.2010.00633.x*
- Whipple, E. E. & Richey C. A. (1997). Crossing the line from physical discipline to child
abuse: How much is too much? *Child abuse & Neglect, Vol 21. No. 5, s. 431-444.*

Internettkilder

- Central Intelligence Agency (CIA). (2019, mai). The World Factbook. Hentet fra:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html>
- Global Initiative to End All Corporal Punishment (ECP). (2019a, april). Global progress
towards prohibiting all corporal punishment. Hentet fra:
[http://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/legality-tables/Global-progress-
table-commitment.pdf](http://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/legality-tables/Global-progress-table-commitment.pdf)
- Global Initiative to End All Corporal Punishment (ECP). (2019b, april). Corporal punishment
of children in Uganda. Hentet fra:
[http://www.endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/country-
reports/Uganda.pdf](http://www.endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/country-reports/Uganda.pdf)
- Global Initiative to End All Corporal Punishment (ECP). (2019c, april). Convention on the
Rights of the Child (CRC). Hentet fra: [https://endcorporalpunishment.org/human-
rights-law/crc/](https://endcorporalpunishment.org/human-rights-law/crc/)
- Goitom, H. (2016). Uganda: Parliament Passes Amendments to Children Act. Library of
Congress. Hentet fra [https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/uganda-parliament-
passes-amendments-to-children-act/](https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/uganda-parliament-passes-amendments-to-children-act/)
- Komakech, M. (2008, 17. desember). Childrens ears are not in ther buttocks. New Vision.
Hentet fra: [https://www.newvision.co.ug/new_vision/news/1174635/children-ear-ears-
buttocks](https://www.newvision.co.ug/new_vision/news/1174635/children-ear-ears-buttocks)
- United Nations. (2007). Convention on the Rights of the Child. Hentet fra:
[http://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/key-docs/CRC-general-
comment-8.pdf](http://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/key-docs/CRC-general-comment-8.pdf)

Wesonga, N. (2017, 19. september). What is behind Uganda's urbanisation? Daily Monitor. Hentet fra: <https://www.monitor.co.ug/SpecialReports/What-behind-Uganda-urbanisation-/688342-4102874-138g4ed/index.html>

Wikipedia. (2019a, sist lest 10.05.19). Fort Portal. Hentet fra: https://en.wikipedia.org/wiki/Fort_Portal

Wikipedia. (2019b, sist lest 10.05.19). Languages of Uganda. Hentet fra: https://en.wikipedia.org/wiki/Languages_of_Uganda

Wikipedia. (2019c, sist lest 12.05.19). HIV/AIDS in Uganda. Hentet fra: https://en.wikipedia.org/wiki/HIV/AIDS_in_Uganda

Vedlegg

Vedlegg 1: Samtykkeskjema og informasjon til informantene: "Participation in the research project: Upbringing in Uganda"

Vedlegg 2: Semi-structured interview guide

Participation in the research project

"Upbringing in Uganda"

Background and purpose

The purpose of the study is to gain an understanding of upbringing in a different context than in Norway. The project is part of the Master's degree in Family Therapy from Oslo Metropolitan University. As a family therapist I will meet families from many contexts and I believe that a greater understanding would help me in my work with families.

I therefore need to talk to parents in a different context than in Norway, and I have chosen to focus the study on upbringing in Uganda.

What does participation in the study involve?

I am going to do between 15-20 interviews with parents, teachers or others that are relevant to talk to about the subject. I ask for openness and honesty when answering the questions, and please feel free to elaborate beyond the questions. The questions will cover the topics of upbringing and view of children. Interviews will be recorded with audio recorder if the participant agrees to this and notes will be taken during the interviews. If the participant does not agree to audio recording, the interview will be done in any case, with only notes as the source to the subsequent analysis.

What happens to information about you?

All personal information will be treated confidentially. Only my supervisors may be able to access the transcripts, the audio recordings will be deleted after the transcript is made. The transcript will be anonymized immediately.

Information such as workplace, age, and number of children will be changed if a combination of the information could lead to recognition of you. This will be done in such a way that it does not affect your story.

The project will be completed in May 2019. The interviews will then be an integral part of the master's thesis to be delivered at this time. The information will then be anonymized.

Voluntary participation

It is optional to participate in the study and you can at any time withdraw your consent without giving any reason. All information about you will be anonymized anyway.

If you have any questions about the study, please contact Maren Brenne Fehn, maren_fehn@hotmail.com.

The study has been reported to the NSD – the Norwegian Center for Research Data AS.

Consent for participation in the study

I have received information about the study and I am willing to participate

(Signed by project participant, date)

Thank you so much for participating in my research project!

Yours sincerely,
Maren Brenne Fehn

Semi-structured interview guide

Information on the study project, confidentiality and anonymity.

Background information

- Please introduce yourself and your family.
 - o Gender
 - o Education
 - o Work
 - o Family – married? Children, age of children?

Entering the research topic

- What is important to you when raising your children?
- What do you consider your responsibility?
- Can you pick one child and describe him or her (in 3 words)?
 - o Gender, age
 - o What does he like/dislike?
 - o Personality, characters..
- What can you expect that your children can manage on their own?
- How does your child express anger? Sadness? Fear? Happiness?
- What does your child need?
- How did your parents raise you?
- Do you see any similarities/differences in the way your parents raised you and the way you raise your children?

I am especially interested in how parents discipline their children, so..

Key questions

- When your children misbehave, how do you go about to change that behaviour?
 - o Does your approach “work”?
 - o Can you give me an example that you remember?
 - o What do you think the child felt in that situation?
- In your neighbourhood, what are the normal ways of disciplining children?
- Have you witnessed/experienced a situation where an adult disciplined a child in a way you felt uncomfortable with? Can you tell me about that?

Ending

- Do you have anything you want to add?
- Do you have any comments or questions about the interview or the project?
- Thank you for participating